

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI ANA BİLİM DALI
DOKUMA-ÖRGÜ BİLİM DALI

20.YY SANAT AKIMLARINDAN FOVİZM AKIMININ
“TEK DESEN” TASARIM OFİSİNDE ÜRETİLEN PERDE
DESENLERİNE YANSIMALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Hilal YILDIZ

Ankara
Nisan, 2014

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI ANA BİLİM DALI
DOKUMA-ÖRGÜ BİLİM DALI

20.YY SANAT AKIMLARINDAN FOVİZM AKIMININ
“TEK DESEN” TASARIM OFİSİNDE ÜRETİLEN PERDE
DESENLERİNE YANSIMALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hilal YILDIZ

Danışman: Doç. Dr. Fatma Nur BAŞARAN

Ankara
Nisan, 2014

ONAY

Hilal YILDIZ'IN "20. Yy Sanat Akımlarından Fovizm Akımının 'Tek Desen' Tasarım Ofisinde Üretilen Perde Desenlerine Yansımaları" başlıklı tezi 11. / 04 / 14 tarihinde, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Enstitüsü El Sanatları Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Hilal YILDIZ

Adı Soyadıİmza

Başkan:

Doç. Dr. K. Özlen ALP

Üye (Tez Danışmanı):

Doç. Dr. Fatma Nur BAZARAN

Üye :

Yrd. Doç. Dr. Hatice TOZUN

Üye :

.....

Üye :

.....

ÖN SÖZ

Geçmişten bugüne, sanatın ve teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak tekstil sektörü, gelişerek ve fonksiyonellik kazanarak güncelliğini korumuştur. Bunun yanı sıra, tekstil sektöründe faaliyet gösteren firmalar, sanatın kendi pazar konumlarını güçlendirmede ve rakiplerine karşı rekabet avantajını kazanmakta ne denli etkili olduğunu fark etmişler ve üretimini gerçekleştirdikleri tasarımlarda sanattan ve sanat eserlerinden yararlanmışlardır.

Bu çalışmada, her geçen gün ilerlemekte olan günümüz tekstil endüstrisinde 20. yüzyıl sanat akımlarından Fovizm akımının perde desen tasarımlarına katkıları, görsel temalarla birlikte ele alınmıştır. Fovizm akımına ait orijinal eserlerin desen ve renk özelliklerinden yararlanarak Türk tekstil sektöründe üretimi gerçekleştirilen perde desenleri incelenmiştir. Ayrıca bu süreçte önemli yer tutan akımın öncüsü Henri Matisse'in ve diğer sanatçıların eserlerine de yer verilmiştir.

Lisansüstü eğitimim ve tez çalışmalarım sürecinde hiç bir emeğini ve bilgisini esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Fatma Nur BAŞARAN'a teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde bana yol gösteren, ilgisi ve desteğiyle bana yardımcı olan değerli Lisans Hocam Halim ŞENSOY'la bu çalışmayı paylaşıyor olmak benim için büyük bir şans ve onurdur. Araştırmanın veri ve bulgularında önemli katkıları olan “TEK DESEN” tasarım ofisine, hep yanımda olduğunu hissettiren arkadaşım Mehmet ÇAĞLAYAN ve Fatma DEMİRCİ'ye, hayatta her zaman maddi manevi desteklerini hiç esirgemeyen ve hep yanımda olan çok değerli aileme teşekkürlerimi sunmak isterim.

ÖZET

20.YY SANAT AKIMLARINDAN FOVİZM AKIMININ “TEK DESEN” TASARIM OFİSİNDE ÜRETİLEN PERDE DESENLERİNE YANSIMALARI

YILDIZ, Hilal

Yüksek Lisans, Dokuma Örgü Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fatma Nur BAŞARAN

Nisan-2014, 102 sayfa

Ev tekstilinde dekorasyonu tamamlayan, mekanlara bütünlük katan ve görselliği zenginleştirmede önemli bir paya sahip olan perdenin, modern veya klasik görünümünde en büyük etkenin tasarım ile birlikte renk seçimi olduğu düşünülmektedir. Bu bakımdan 20.yy sanat akımlarından Fovizm akımının en önemli özelliklerinden biri olan renklerin resimde çarpıcı şekilde kullanımının, tül ve fon perdeleri de modern gösterdiği düşünüldüğünden tasarımlara yansıtılmaktadır. Bu bağlamda çalışmadaFovizm akımının Tek Desen tasarım ofisinde desen tasarımlarına katkıları görsel temalarla birlikte ele alınmış ve mevcut tasarım ürünleri incelenmiştir.Bu araştırma, Fovizm akımına ait orijinal eserlerin desen ve renk özelliklerinden yararlanarak Tek Desen tasarım ofisinde üretilen perde desenlerini ve desenlerin üretim aşamalarını kapsamaktadır.

ABSTRACT

20.YY SANAT AKIMLARINDAN FOVİZM AKIMININ “TEK DESEN” TASARIM OFİSİNDE ÜRETİLEN PERDE DESENLERİNE YANSIMALARI

YILDIZ, Hilal

Yüksek Lisans, Dokuma Örgü Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fatma Nur BAŞARAN

Nisan-2014, 102 sayfa

In the modern and classical appearance of curtains which complete the decoration in terms of home textile and add integrity and enrichment to the places, the color choice along with the design is thought to be the most important factor. In this regard, the use of colors in paintings strikingly, one of the most important features of Fauvism, one of the art movements of 20th century, is reflected to the designs because it is thought to make tulle curtains and the funds look modern. However in this study, contributions of Fauvism movement's which is the pattern designs in the only pattern design office taken with visual theme together and examined available design of products. This research includes manufacture processes of patterns and patterns of curtains which is produced in the only pattern design by utilizing from design and color properties of original products relating to the Fauvism movement.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ONAY	i
ÖN SÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	4
1.3. Önem	4
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar	6
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR ve KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. İlgili Araştırmalar.....	7
2.2. Kavramsal Çerçeve	9
2.2.1. Pencere Tekstilleri, Tarihi gelişimi ve Dekorasyondaki Önemi	9
2.2.2. Desen Tasarımı.....	12
2.2.2.1. Tasarım Öğeleri	12
2.2.2.2. Tasarımda Kompozisyon.....	16
2.2.2.2.1. Kompozisyon İlkeleri.....	16
2.2.3. Yirminci Yüzyıl Sanat Akımları ve Fovizm	23
2.2.3.1. Fovizm Akımı.....	25
2.2.3.1.1. Fovizm Akımının Tekstil İle İlişkisi ve Tekstile Katkısı Olmuş Öncü Sanatçıları.....	28
2.2.3.1.2. Tekstil Tasarımlarında Fovist Yaklaşımlar.....	33
3. YÖNTEM	47
3.1. Araştırma Modeli	47

3.2. Evren ve Örneklem	47
3.3. Ölçme Araçları / Veri Toplama Araçları	47
3.4. Verilerin Toplanması	48
3.5. Verilerin Analizi.....	48
4. BULGULAR ve YORUM	49
4.1. “Tek Desen” Tasarım Ofisi.....	49
4.2. “Tek Desen” Tasarım Ofisinde Fovist Yaklaşımla Üretilen Perde Desenlerinin Tasarım Süreci ve Tasarımları Etkileyen Faktörler.....	51
4.2.1. Fovist Yaklaşımla Üretilen Perde Desen Tasarım Örnekleri	58
4.2.1.1. Fovizm Akımının Genel Özelliklerinden Yola Çıkılarak Tasarlanan Perde Desenleri	58
4.2.1.2. Fovist Eserlerden ve Fovist Yaklaşımla Üretilmiş Desenlerden Yola Çıkılarak Tasarlanan Perde Desenleri	64
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	89
5.1. Sonuç.....	89
5.2. Öneriler	91
KAYNAKÇA.....	93
EKLER.....	98
EK-1: Bilgi Formu Örneği	99
EK-2: Görüşme Formu Örneği	100

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Işık Renkleri (Brighthub, 2011).	15
Şekil 2. Boyarmadde Renkleri (Brighthub, 2011).	15
Şekil 3. Tekrar İlkesiyle Tasarımlar	17
Şekil 4. Tam Raport (Megep,2013).	18
Şekil 5. Yarı Raport (Megep, 2013).	19
Şekil 6. Yön	22
Şekil 7. Hareket	22
Şekil 8. Ölçü	22
Şekil 9. Interior With Phonograph.....	29
Şekil 10.Nuda İn A Chair	29
Şekil 11. Woman by a Window	29
Şekil 12. Still Life with a Red Rug.....	29
Şekil 13. Kostümler	30
Şekil 14. Still Life	31
Şekil 15. Still Life on the Table.....	31
Şekil 16. Still Life (Wikipaintings, 2013).	31
Şekil 17. Indian Model in the Studio	32
Şekil 18. Indian Woman	32
Şekil 19. Open Window (Wikipaintings, 2013).	32
Şekil 20. Henri Matisse, ‘The Sheaf’ Seramik Duvar (Özpeker, 2010).	34
Şekil 21. Gece Kıyafeti (Özpeker, 2010).	34
Şekil 22.Yün Halı (Özpeker, 2010).	34
Şekil 23. Henri Matisse, Woman In a Purple Robe With Ranunculi	35
Şekil 24. Matisse’in Çalışmalarından Esinlenen Kolaj Görünümlü Baskı Kumaş (Blog.citycraftonline, 2013).	35
Şekil 25. Matisse; ‘Dancers’ ve Erte; Romain De Tirtoff	36
Şekil 26. Henri Matisse ‘The Dream’ 1940 ve Çeşitli Tasarımlar.....	37
Şekil 27. Henri Matisse’in ‘Panel With Mask (1947)’ Tablosundan Yola Çıkılarak Tasarlanan Çeşitli Ürünler (Moodsandappetites, 2012).	38
Şekil 28. Kumaş Desen Tasarımı ve Henri Matisse ‘Joy of Life’	39
Şekil 29. Andre Derain’in ‘Landscape’ İsimli Eserinden Renk İlişkileri İle Soyutlama Yapılarak Hazırlanan Kumaş Desen Tasarımı (Char.txa.cornell, 2013).	39

Şekil 30. Andre Derain “Riou Bridge Over” ve Çeşitli Tasarımlar (Moodsandappetites, 2012).....	40
Şekil 31. Andre Derain ‘L’Estaque’ ve Çeşitli Tasarımlar (Moodsandappetites, 2012).	41
Şekil 32. Raoul Dufy Çizimleri ve Tekstil Uygulamalarından Oluşan Arşiv (Dufy-Bianchini, 2014).	42
Şekil 33. Raoul Dufy Tarafından Bianchini Ferier Markası İçin Tasarlanan Dört Ana Temadan Oluşan Koleksiyon (Dufy-Bianchini, 2014).	42
Şekil 34. Raoul Dufy Tarafından Bianchini Ferier Markası İçin Tasarlanan ‘Havyanlar’ Temalı Koleksiyon (Dufy-Bianchini, 2014).	42
Şekil 35. Raoul Dufy Tarafından Bianchini Ferier Markası İçin Tasarlanan ‘Çiçekler’ Temalı Koleksiyon (Dufy-Bianchini, 2014).	43
Şekil 36. Raoul Dufy Tarafından Bianchini Ferier Markası İçin Tasarlanan ‘Geometrik’ Temalı Koleksiyon (Dufy-Bianchini, 2014).....	43
Şekil 37. Raoul Dufy Tarafından Bianchini Ferier Markası İçin Tasarlanan ‘Yaşam Sahneleri’ Temalı Koleksiyon (Dufy-Bianchini, 2014).	43
Şekil 38. İpek Eşarp ve Kıravat (Brochiersoeries, 2011).	44
Şekil 39. İpek Eşarplar (Brochiersoeries, 2011).	45
Şekil 40. Vlamink’in ‘View of the Siene’ İsimli Eserinden Tasarlanan İpek Kravat (Zazzle, 2014).....	45
Şekil 41. Vlamink ‘The River Seine at Chatou’ (Huzza, 2013).	46
Şekil 42. Vlamink’in ‘The River Seine at Chatou’ İsimli Eserinden Tasarlanan Elbise (Huzza, 2013).	46
Şekil 43. Tek Desen Tasarım Ofisi Binası, Firma Kurucusu İbrahim Tekin ve Tasarım Grubu (Tekin, 2014).	49
Şekil 44. “Tek Desen” Tasarım Ofisinde Çalışma Ortamı (Tekin, 2014).	50
Şekil 45. “JAB-Anstoetz” Firmasının “For Seasons” Koleksiyonuna ait Katalog (Jab, 2013).	52
Şekil 46. Tasarım Önerisine Yönelik Oluşturulan Arşiv.....	53
Şekil 47. Tasarım Aşamasında Kullanılmak Üzere Akıma ait Eserlerden Seçilen Görseller ve Renklerin Örneği	54
Şekil 48. Kompozisyon Öğeleri ve İlkelerine Uygun Bir Düzenleme Örneği	55
Şekil 49. Bilgisayarda Tasarım Aşaması	56
Şekil 50. ‘Tek Desen’ Tasarım Ofisinde Tasarım Süreci.....	57

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Sanat, insan ile doğadaki nesnel gerçekler arasındaki estetik ilişkinin dışavurumu olarak tanımlanmaktadır. Toplumların özellikle kültürel dönüşüm ve değişimlerinde sanatın rolü oldukça büyük önem taşımaktadır. Toplumsal koşulların (felsefi kurumların) değişmesiyle birlikte dönemlere göre sanatın tanımında da bazı değişkenlikler görülebilmektedir (Artut, 2007).

20. yy. gerek sosyokültürel, gerekse sanat anlamında oldukça fazla yeniliği içinde barındıran bir zaman dilimidir. Dünyayı ve genel gidişi fazlasıyla değiştiren bu güncel yenilikler her alanda olduğu gibi sanatçıların ve tasarımcıların üretim alanında da görülmektedir (Özpeker, 2010).

Dünya savaşlarının global düzeydeki etkileri, sanatçıların sanata ve üretime bakış açılarını birincil dereceden değiştirmiş; sanat, daha atak, daha hareketli, aykırı ve değişimi amaç edinen bir yaklaşımı benimsemiştir. Sanat alanlarından plastik sanatlar özellikle de, duygu düşünce ve intibaların çizgi, şekil ve renklerle ifade edilmesi olarak tanımlan resim sanatı, bu dönem boyunca en büyük değişikliğe uğrayan sanat alanlarının başında gelmektedir (Resim ve Özpeker, 2007, 2010).

Plastik sanatların bu yeni formu birçok sanat ve üretim alanına da yayılmıştır. Sanatsal üretimin diğer alanları, daha geniş kitlelere ulaşabilmekte ve plastik sanatlarda yaşanan gelişmelerden etkilenerek yeni bir yön çizip bunu insanlara ulaştırabilmektedir. Bunun önemli bir örneği resim ve tekstil ilişkisi içinde görülebilmektedir. 20. yy. içerisinde oluşan aynı sanat anlayışına sahip sanatçıların oluşturduğu toplulukların (akımların) belli başlı temsilcilerinin, tablo ve enstalasyon çalışmaları tekstil alanında moda tasarımcılarının ve desen tasarımcılarının başvuru kaynağı olmaktadır (Özpeker, 2010). 20. yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkan, Noktacılık, Sembolizm, Fovizm,

Ekspresyonizm, Kübizm, Fütürizm, Neo Plastizm, Süprematizm, Dada ve Sürrealizm, Pürizm-Sosyal Realizm ve Taşizm gibi akımların etkileri birçok tasarımda görülmektedir.

Bu sanat akımlarına bakıldığında Fovizm akımı anlayışında; gerek ışık gerek uzaklık resimde yalnızca renkle gösterilmiştir. Akımın sanatçıları, tablolarında Fovizmin bu etkisinden çıkmamış ve bunu eserlerine yansıtmışlardır.

“Fovizm olarak nitelendirilen resimlerin, son derece parlak ve zıt renklerin ‘anti – natüralist’ kullanımı başlıca özelliği olarak görülmektedir. Renk ve dokunun ön planda olduğu bu resimlerde genellikle manzara, natürmort ya da portreyle sınırlı olan içeriğin hemen hiç önemi yoktur; önemli olan resmin renk ve doku yoluyla iki boyutlu bir yüzey olduğunun vurgulanmasıdır”(Antmen, 2009: 36).

Fovistlerin renkleri çiğ ve olduğu gibi kullanan radikal ve cesur tavrı tekstil sektörüne de yansiyarak sadece ana renklerin kompozitif bir biçimde kullanıldığı tasarımlar yapılmıştır. Çiğ renkler ve degradesiz geçişlerle Fovist üslubun daha yakından incelenmesine olanak sağlanmıştır. Neredeyse soyutlanmış nesnelerin ham ana renklerle yeniden canlandırıldığı Fovist üslup tekstil sektörüne de dikkat çekiciliğiyle ilham kaynağı olmuş ve kendini ortaya çıkaran bir tarzda yorumlanmıştır (Özpeker, 2010: 29).

Bu akımın tekstil tasarımına yansımaları iki ayrı yönden ele almak mümkündür. Bunlardan ilki formun doğrudan aktarımıdır. Bu ilişkide ele alınan plastik sanatlardaki görsel formların tekstilde doğrudan kullanımıdır. Buna Matisse’in The Sheaf tablosundaki birimlerin raportlanarak kumaşa basıldığı gece kıyafeti ve birçok tablonun tekstil ürünlerine aktarılması örnek verilebilir. Ele alınabilecek ikinci ilişki ise kavramsal boyuttur ve kavram olarak eserlerden yararlanılması şeklinde tanımlanabilir. Buna ise Matisse’in The Sheaf, demet adlı tablosundan esinlenilerek yapılan Mimosa duvar halısı, Alexander Smith ve Oğulları Halı şirketi, New York, 1951, çok renkli boyalı yün ve pamuk ile farklı bir kompozisyon olan halı tasarımı ve tekstil ürünlerinde birçok tablodan esinlenilmesi örnek verilebilir (Özpeker, 2010).

Kumaşların kullanımında fiziksel özellikleri kadar estetik özelliklerinin de önemli olduğu görülmektedir. Ev tekstili ürünlerinde kullanılan kumaşların planlanmasında estetik ve fiziksel özelliklerin dengelenmesi gerekmektedir. Hem teknik hem de estetik yenilikler günün değişen koşulları doğrultusunda devam etmektedir. Ayrıca yakın tarihte ve günümüzde var olanın, çağa uygun olarak ve modanın etkileriyle yenilendiği ve geliştirildiği görülmektedir. Ev tekstili ürünlerinin estetik özelliklerini oluşturan unsurlar kumaş dokusu, kumaş deseni ve kumaş rengi olarak sınıflandırılrsa da kumaşta renk, en fazla bütünlüğü sağlayan, en çok duylara hitap eden ve en dikkat çekici unsur olduğu düşünülmektedir. Rengin farklı uygulamaları bir kumaşı, çekici ya da itici, sıcak ya da soğuk, dinlendirici ya da rahatsız edici, uyumlu ya da uyumsuz bir hale getirebilmektedir. Bu nedenle renk, kumaş satın alırken ilk ve son unsur olma özelliği taşımaktadır (Yurt, 2006).

Ev tekstilinde önemli bir paya sahip olan perde faktörü eskiden sadece mahremiyeti korumak amacıyla kullanılsa da, günümüzde evlerin dekorasyonunu tamamlayan, mekanlara bütünlük katan ve görselliği zenginleştiren bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Kumaş perdeler ev veya işyeri dekorasyonu için tamamlayıcı ve önemli objeler arasında yer almaktadır. Perdenin modern veya klasik görünümünde en büyük etkenin ise tasarım ile birlikte renk seçimi olduğu düşünülmektedir (Eraslan ve Örüçü, 2009). Bu bakımdan Fovizm akımının en önemli özelliklerinden biri olan renklerin resimde çarpıcı şekilde kullanımının, tül ve fon perdeleri de modern gösterdiği düşünüldüğünden tasarımlara yansıtılmaktadır. Ayrıca yapılmış olan çalışmalarda kavramsal bir takım çağrışım ve esinlenmelere yer verilmektedir.

Her geçen gün ilerlemekte olan tekstil endüstrisinde 20. yy sanat akımlarından Fovizm akımı sanatçıların eserleri ile ‘Tek Desen’ tasarım ofisinde üretilmiş tül ve fon perde desenlerinin karşılaştırmalarının yapılması, tekstil yüzeylerine etkilerinin incelenmesi daha sonra da yapılacak olan tül ve fon perde desen tasarımlarına yol göstermesi açısından önemli görülmektedir.

Bununla beraber Fovizm akımının ‘Tek Desen’ tasarım ofisindeki tül ve fon perde desen tasarımlarına katkılarının görsel temalarla ve üretim süreci ile birlikte ele alınması gerekli görülmektedir. Dolayısıyla bu araştırma Tek Desen’de Fovist anlayışla

üretimi yapılan perde desen tasarımlarını ve bu tasarımların üretim aşamaları ortaya koymaktadır.

1.2. Amaç

Araştırmanın genel amacı 20.yy sanat akımlarından Fovizm akımının desen, renk ile kompozisyon özellikleri ve bu akımdan esinlenerek yapılmış tasarımların üretim süreçleri ile birlikte incelenip, perde desenlerine katkılarının görsel temalarla birlikte ele alınmasıdır.

Bu genel amaca uygun olarak araştırma kapsamında aşağıdaki alt amaçlara yer verilmektedir:

- “Tek Desen Tasarım Ofisi”nin kuruluş amacı, üretim kapsamı ve Fovizm’e yaklaşımı nasıldır?
- “Tek Desen” Tasarım Ofisinde Fovist Yaklaşımla Üretilen Perde DesenlerininTasarım Süreci Nasıldır?
- “Tek Desen” Tasarım Ofisinde Fovist Yaklaşımla Üretilen Perde Desen Tasarımlarını Etkileyen Faktörler Nelerdir?
- “Tek Desen” Tasarım Ofisinde Fovist Yaklaşımla Üretilen Perde Desen Tasarımlarından;
- Fovist Eserlerden ve Fovist Yaklaşımla Üretilmiş Desenlerden Yola Çıkılarak Tasarlanan Perde Desenlerinin özellikleri nelerdir?
- Fovizm Akımının Genel Özelliklerinden Yola Çıkılarak Tasarlanan Perde Desenlerinin özellikleri nelerdir?

1.3. Önem

Mekanda kullanılan tekstil renklerinin mekanı bölme, parçalama ve onu açık, anlaşılır bir duruma getirme gibi özellikleri bulunmaktadır. Çünkü tekstil ürünleri mekanlarda çoğunlukla yer kaplaması, perde ve döşemelik olarak kullanıldığından

mekan içinde dağılmış durumdadır. Ayrı ayrı duran bu tekstil ürünlerinde renkler mekanda bulunan öteki nesnelerle ve mekanın genel rengiyle bir bağlantı kurmak durumundadır. Ayrıca tekstil malzemelerine uygulanabilen renk çeşidi çok geniş olduğundan mekan içindeki en renkli nesneler tekstil ürünleri olmaktadır. Bu yüzden çok canlı, zengin ve kontrast renklerdeki tekstil ürünlerini mekanlarda uygulamak mümkün olmaktadır (Alpan, 1988: 18).

Fovizm akımına göre; gerek ışık gerek uzaklık resimde yalnızca renkle gösterilmektedir. Resim temiz, düz renklerle saf ve arınmış sadelikte yapılmaktadır. Çünkü seyirci boyalı bir yüzeyden etkilenecek ve bu yüzeyde her şeyi bir bakışta kavrayacaktır. Bu nedenle resim açık etkili ve duyguları saracak biçimde düzenlenmektedir (Sanat Akımları, 2006).

Fovizm akımının yaratıcısı Matisse bunu şu şekilde açıklamaktadır: "Her şeyden önce ulaşmak istediğim şey dışavurumdur. Dışavurum bence bir yüzü birdenbire canlandıran veya kendini şiddetli bir harekette gösteren bir coşkuda değil, herhangi bir resmin tümel örgütlenmesindedir. Nesnelerin kapladıkları mekan, bunların çevresindeki boşluk ve oranlar, hepsinin bu konuda payı vardır. Rengin başlıca amacı dışavuruma olabildiğince yardım etmektir" (Sanat Akımları, 2006).

Bu çalışma Fovizm akımına ait orijinal eserlerin desen ve renk özelliklerinden yararlanarak "Tek Desen" tasarım ofisinde üretimi gerçekleştirilen perde desen tasarımlarını ve üretim süreçlerini kapsamaktadır. Konu ile ilgili yapılan literatür taramalarında bu konuda benzer bir çalışma olmadığı görülmüştür. Bu anlamda bu çalışma konu ile ilgili kaynak oluşturması ve daha sonra yapılacak olan çalışmalara yol göstermesi açısından da önem taşımaktadır.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmanın temelinde aşağıdaki varsayımlar (sayıtlılar) yer almaktadır.

1. Araştırma içinde belirlenen yöntem ve teknikler ile hazırlanmış olan mevcut desenlerin araştırmanın amacında belirlenen özellikleri taşıyabilecek ve araştırmacıyı amacına ulaştırabilecek nitelikte olduğu,

2. Araştırma için başvurulacak kaynakların ve kaynak kişilerden elde edilen bilgilerin amaçlara ulaşmak için yeterli ve güvenilir olduğu,
3. Araştırma kapsamında yer alan örneklemin araştırma evrenini temsil ettiği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

- 20. yy sanat akımlarından “Fovizm” akımı ile
- Fovizm akımının renk ve desen özellikleri ile
- Ev tekstillerinden perde desen tasarımları ile
- “Tek Desen” tasarım ofisinde Fovist yaklaşımlarla üretimi gerçekleştirilen perde desenleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Degrade: Bir rengin bir başka renge dönüşmesi esnasında oluşan renk geçişi. Koyudan açığa gibi (Degrade, 2013).

Dışavurum: Ruhsal durumların, sesli, yazılı veya görsel sembollerle ifade edilmesidir (Dışavurum, 2013).

Enstalasyon: Diğer adı yerleştirme sanatıdır. Geleneksel sanat eserlerinden farklı olarak, çevreden bağımsız bir sanat nesnesi içermeyip belirli bir mekân için yaratılan, mekânın niteliklerini kullanıp irdeleyen ve izleyici katılımının temel bir gereklilik olduğu sanat türü. Kapalı veya açık mekânlarda yapılabilir (Enstalasyon, 2013).

Raport: Kumaşta tekrar eden en küçük baskı deseni (Türkyılmaz ve Uzunöz, 2008).

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR ve KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İlgili Araştırmalar

Dokuma, Baskı ve Örme Tekstil Yüzeyleri İçin Desen Tasarımında, Resim ve Özgün Baskı Sanat Eserlerinden Yararlanılması (Özpeker, 2010, İstanbul)

Bu tez de 20 yy sanat akımlarından İzlenimcilik, Art Nouveau, Fovizm, Kübizm, Bauhaus, Soyut Sanat, Sürrealizm, Dadaizm, Pop Art, Optik Sanat, Postmodernizm ve Yeni Kavramsalcılık akımlarına yer verilmiştir. Bu akımlarda, tekstile etkisi olan ressamların tabloları, bu tablolardan ilham alınarak veya eserin birebir aynısı basılarak yapılan kumaş desenleri yer almaktadır. Ayrıca tez de 20.yy dönemini yansıtan o dönemde yapılmış aksesuarlar, kumaş desenleri, arabaların ve ayakkabıların üzerine uygulanmış desenler, dokumalar, halılar, mimari yapıların iç ve dış dekorasyonlarında uygulanan desenler ile sanatçı ve ressamların moda sektöründeki etkilerine yer verilmiştir.

Henri Matisse'in Sanatında Zaman ve Mekan Kavramı (Orhan, 2007, Ankara)

Makalede ressamın bu dönemde yaptığı Yaşama Sevinci, Bowls Oyunu, Mavi Masaörtülü Ölüdoğa, Dans, Müzik, Ressamın Ailesi, Diyalog, Arap Kahvesi isimli resimleri ele alınmıştır.Öncelikle Matisse'in hayatı anlatılmıştır.Doğu sanatının ve dünyasının Matisse'in sanatındaki zaman ve mekan kavramlarının gelişiminde derin etkisi eserleri üzerinde incelenmiştir. Kırmızı, mavi, yeşil gibi renkleri çarpıcı şekilde kullanımından, tuval üzerinde yarattığı sanal mekanlardan söz edilmiştir.

Günümüz Ev Tekstili Tasarımını Etkileyen Faktörlerin Saptanması ve Türk Ev Tekstilindeki Durumu(Yıldırım, 2007, İzmir)

Bu çalışmada; ev tekstilinin ham madde aşamasından, ürün aşamasına kadar olan süreci analiz edilerek; bu sürece müdahalesi olan veya olabilecek her bir faktör, marka yaratabilecek nitelikli tasarım esas alınarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Yazılı ve görsel kaynakların yanı sıra, tasarımcı, üretici, dernek, danışmanlık şirketleri gibi sonuca dolaylı veya doğrudan destek veren kişi, kurum kuruluş, firma vs. nin yorumları basından takip edilmiş bazı tasarımcıların ise görüşleri alınmıştır. Ticari yönünden başka; çeşitli veriler sağlayan fuarlar takip edilerek günümüzdeki eğilimler saptanmaya çalışılmıştır. Ev tekstili tasarımını etkileyen faktörlerin tespitinden sonra tasarım uygulamasının merkezinde yer alan tasarımcı odaklı süreçler şematize edilmiştir.

Çizginin Sanatsal Tekstildeki Yeri (Arslan, 2007, İstanbul)

Tezin kapsamı yalnızca sanatsal tekstiller ile sınırlandırılmıştır. Birinci bölümde; çizginin tanımları ile başlanmış; çizginin tekstil izleri, Anadolu'da bilinen lif bulgular üzerindeki çizginin yorumları yapılmıştır. Anadolu uygarlıklarının tekstil izleri konu açısından değerlendirilerek izlenmiştir. Endüstri devriminin sanatsal tekstil üzerindeki etkileri ve Bauhaus sanatsal tekstillerinde de çizgi değerlendirilmiştir. İkinci bölümde; çizginin biçim olarak karakterleri ve çizginin etkilerine göre biçimlemeleri sunulmuştur. Tasar öğelerinin çizgi ile ilişkileri, taşıdığı plastik değerler bu bağlamda ele alınmıştır. Gestalt kanunları, çalışmada ayrı bir konu başlığı ile ele alınıp kanunların çizgi ile ilişkileri sunulmuştur. Sanatsal tekstiller, yapı ve sergilenme özelliklerine göre sınıflandırılıp destekleyen örnekler yorumlarla sunulmuştur. Üçüncü bölümde; sanatsal tekstilde çizginin yeri, yapı özelliklerine göre sanatsal tekstiller incelenmiştir. Sanatsal tekstiller yapı ve sergileme biçimlerine göre sınıflamaya gidilmiştir. Uluslararası sanatsal tekstil sergilerinde çizgi başlığı altında, sanatsal tekstil kavramları tartışılmıştır. Çeşitli sergilerden; çizgili yapıt örnekler sunularak açıklamalar yapılmıştır.

Tekstilde Tasarım Üretimi Ve Tasarımcı Profili (Ekinci, 2008, Ankara)

Bu araştırmada tekstil sektöründe tasarım üretimi süreci ile tekstil tasarım programlarının çeşit ve özelliklerinin, sektörde hangi alanlarda ve nasıl kullanıldığının

belirlenmesi, ilgili sektöre ve konu ile ilgilenenlere yol göstermesi açısından yer verilmiştir. Ayrıca tekstil sektöründe tasarım biriminde çalışan tasarımcıların eğitim aldıkları konulardaki eksikliklerin tanımlanması ve ilgili eğitim kurumlarının program yapılandırma çalışmalarına rehberlik etmesi açısından önem taşımaktadır. Giysi ve kalıp tasarımı dışındaki tekstil dokuma tasarım programları kullanan işletmeler araştırılmış, bu programların özellikleri, avantaj ve dezavantajları incelenmiş, bu işletmelerde çalışan tasarımcıların profilleri belirlenmiştir. Amaçlar doğrultusunda hazırlanan sorular anket haline getirilerek, elde edilen cevaplar tablo haline getirilerek gerekli analizler yapılmıştır. Tekstil tasarımcısında bulunması gereken yeterlilikler belirlenerek eğitim programlarının düzenlenmesi ve sektördeki değişikliklere göre güncellenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2.2. Kavramsal Çerçeve

2.2.1. Pencere Tekstilleri, Tarihi gelişimi ve Dekorasyondaki Önemi

İç mekan dekorasyonunda tamamlayıcı bir unsur olan perde, sadece estetik açıdan değil, mekanın dış dünya ile olan sınırlarını belirleyen önemli bir unsur olmaktadır. Mekan içerisinde kapladıkları alan itibarıyla, ortamda görsel açıdan önem taşımaktadırlar. Bir mekan nasıl döşenirse döşensin perdesiz olması her zaman o mekanın boş olduğu hissini uyandırmaktadır. Fakat pencereleri giydirilmiş bir mekan daha renkli ve sıcak görünmektedir (Eraslan ve Örüçü, 2009).

Perdelerin günümüzdeki kullanım biçime yakın kullanımları tarih öncesi dönemlere kadar dayanmaktadır. İlkel dönemlerde mağaralarda yaşayan insanların, mağaraların kapılarını örtmekte kullandıkları postlardan başlayan perdenin öyküsü, yerleşik toplumlarda ortaya çıkan halı ve kilim sonrasında değerli kumaşların dokunmaya başlamasıyla gelişimini sürdürmüştür. İnsanlık tarihinde, mekanlarda içerisi ve dışarı arasında tek bağlantı uzun zaman boyunca yalnızca kapılar olmuştur. İlk önceleri kapı açıklıklarına asılan, ısınma, korunma ve seperasyon işlevlerinde kullanılan enli kumaşlar olarak tanımlanan perdeler, daha sonraki yıllarda mimariye bağlı gelişen süreç içinde farklı işlev ve amacı yerine getirmiştir. Bu yüzden perdenin tanımı zamana bağlı olarak değişikliğe uğramış ve günümüzde daha çok pencere kavramıyla

ilişkilendirilmiştir Tarihsel kaynaklara göre pencere perdesi ilk kez Latinler tarafından kullanılmıştır. 14. yy'da da Genova, Floransa ve Milano'da gösterişli kadifeler yapılmış ve dönemin perde kumaşlarında gündelik olaylar ya da efsaneler resmedilmiştir. Perdenin, tarihteki geçmişi ve yaşam alanlarındaki gelişimi dönemsel resim sanatı ile de yakından ilişkilendirilebilmektedir (Aşıcı ve Öztürk, 2013, 2014).

Rönesans döneminde perdelerde zengin işlemler göze çarpmaktadır. Perdeler sadece işlevsel olarak değil, aynı zamanda dekoratif birer öge haline gelmiş, döküm ve kıvrımlarıyla odaların genel dekorasyonuna eşlik etmiştir. 16. yy'da ise İtalyan ve Fransız dekoratörler zarif desenli, zengin bordürlü, parçalı ve kısa perdeleri tercih etmişlerdir. Renk olarak genellikle turuncu kahverengi ve koyu yeşilin hakimiyeti vardır. 17. yy'da da Fransız ve İtalyan tarzında kabartmalı, ikili perdeler kullanılmıştır. 18. yy'ın ortalarında Barok stiline karşı olarak Paris'ten tüm Avrupa'ya yayılan Rokoko dönemi başlamıştır. Bu stilde de çeşitlilik, şıklık, uyum ve fantezi ön plandadır. Genellikle perdelerde parlak sarı ve gümüş renkleri tercih edilmiştir. 18. yy'ın sonlarında ortaya çıkan Neoklasik dönemde, Robert Adam'ın dekorasyon konusundaki düşünceleri yaygınlık kazanmıştır. En çok beğenilen kumaş türleri arasında brokar, renkli ipekler, nakışlı satenler, kadifeler, yünlü kumaşlar, tafta, tül ve muslinler yer almış ve perdeler genellikle yumuşak ve açık renkli bir havaya bürünmüştür(Öztürk, 2014).

Fransız İhtilali'nden sonra Paris'te ortaya çıkan imparatorluk stiline en önemli özelliği yere kadar uzanan perdeler olmuştur. Büyük pencerelerde kullanılan süslü, işlemeli ve drapeli perdeler demode olmuştur. Genellikle sade ve yalın modeller tercih edilmiştir. En çok kullanılan motifler; arılar, yıldızlar, güller ve rozetler olmuştur. 19. yy'da perde konusunda ortaya atılan fikirler bugün bile perde tasarımcılarını etkilemektedir (Öztürk, 2014). 19. yy' da İngiltere'de Kraliçe Victoria döneminde kapı kanatlarına ek olarak, odalardaki mobilyaların döşemelerine ya da yerdeki halılara, duvarlardaki kağıtlara uyacak perdeler kullanılmıştır. Böylece Victori dönemi ortaya çıkmıştır. Bu durumda, gelişen ev içi moda tutkusunun ve dekorasyonun önemine verilen bir işarettir (Aşıcı, 2013).

Ülkemizde perdenin gelişim sürecine bakıldığında ise, batılılaşma dönemine kadar, perde tasarımlarında evrensel çizgilerden yararlanıldığı gibi, kültürümüzün

etkileri de görülmektedir (Öztürk, 2014). 16. yüzyılda I. Selim döneminde sarayda dekoratif amaçlı iki kanatlı ve zengin drapelere sahip pencere perdeleri kullanılmıştır. Bu dönemde kullanılan perdeler, kumaş işleme sanatının da en seçkin örnekleri olarak dikkat çekmektedir (Aşıcı, 2013). 16. ve 17. yy'da Bursa'da üretilen ipek kumaşlarla, Osmanlı saray kumaş sanatı en parlak dönemlerini yaşamıştır. 17. yy'ın ikinci yarısından itibaren kumaşlarda ve perdelerde batı etkileri yoğunluk kazanmıştır. Avrupa'nın iç piyasa kumaşlarını ele geçirmeye başlamasıyla kumaş sanatı ve perdecilik gerilemeye başlamıştır. 18. yy'ın sonlarına doğru Türk perdeciliğinde 'Türk Rokokosu' ve 'Empirme' üslupları yaygınlaşmıştır. 1843 yılında ipekli kumaş üretmek için Hereke'de bir fabrika kurulmuş ve saray iç mekanlarındaki dekoratif, kaliteli perdelik kumaşların üretimi burada yapılmaya başlamıştır. Bu fabrikadan çıkan kumaşlar günümüzde; Dolmabahçe, Beylerbeyi, Çırağan ve Yıldız Sarayları'nda bulunmaktadır. Desenlerde ise Batı etkisiyle iri çiçekler, kıvrımlı yapraklar, stilize formlar göze çarpmaktadır (Öztürk, 2014).

Cumhuriyet döneminde ise bir kalkınma ve ekonomik anlamda gelişme sürecine girilmiştir. Ancak 1940 ve 1960 yılları arasında Türk perdeciliğinde hemen hiçbir gelişme ve girişim göze çarpmamaktadır. Bu süreçte evlerin perdeleri çoğunlukla ev kadınlarının geleneksel tığ işi ve benzeri el çalışmaları eşliğinde üretilmektedir. Ayrıca Çekoslovakya, Almanya, Avusturya, Yunanistan ve Fransa'dan getirilen ithal brodelerle ev ve mekanların perde kullanımları mümkün olmaktadır. Dolayısı ile ülkemizde perde ve perdecilikteki gelişmelerin ancak 1960'lı yılların sonrasına denk geldiği görülmektedir. 1960-1980 yılları arasında giderek perde alanında yeni girişimler ve yatırımlar ortaya çıkmaya başlamıştır (Aşıcı, 2013). Günümüzde de, hem teknik hem de estetik yenilikler günün değişen koşulları doğrultusunda devam etmektedir. Bu yenilikler var olanın, çağa uygun olarak ve modanın etkileriyle yenilenmesi, geliştirilmesi şeklindedir.

Tüm dönemlerde görüldüğü gibi perdenin modern veya klasik görünümünde en büyük etken tasarım ile birlikte, perdede kullanılan kumaş ve renk seçimidir. Perde satın alırken genellikle kullanılacak yere göre seçim yapılmakta, odanın kullanım amacı, ışık alma durumu, büyüklüğü, pencerelerin durumu, mekanın dekorasyonu ve odada kullanılan diğer renklerin çoğunluğu göz önünde bulundurulmaktadır (Eraslan ve Örücü, 2009).

2.2.2. Desen Tasarımı

Tasarımın Batı dillerinde kullanılan karşılığı dizayn sözcüğüdür. Dizayn (design), Latince biçim vermek olan dizaynır (designare) sözcüğünden gelmiştir (Alpaslan, 2003). Sözlükteki anlamlarına bakıldığında da zihinde canlandırılan biçim, tasavvur veya bir sanat eserinin, yapının veya teknik ürünün ilk taslağı, tasar, çizim anlamlarına gelmektedir(Türk Dil Kurumu [TDK], 1932). Düşünsel ve maddi çalışmalar süreci içinde oluşan, bir ürün ortaya koymaya yönelik olup, ürünün gerçekleştirilmesi sırasında yönlendirici olan proje, çizim, maket vb. tümü tasarım olgusunu içermektedir (Deliduman ve İstifoğlu, 2006: 14).

Güzel sanatlar alanlarında da, uygulamalı sanatlar alanlarında da tasarım desenle başlamaktadır. Desen sözcüğünün sözlük anlamı; herhangi bir yüzey üzerine nesnelerin çizgilerle yapılan şekli olarak tanımlanmaktadır. Sanatçı doğayı görüş, yorumlayış biçimini desende ortaya koyar. Desen tasarımı hem ilk aşama, hem de sonuçtur. İyi bir desen olmadan iyi bir ürün elde edilemez. Yani desen yüzeyi yetersizse ürün başarısızdır (Alpaslan, 2003).

Ancak hiç bir tasarım rastgele oluşmaz (Artut, 2007). Özgün ve yaratıcı yapıtlar ortaya koyabilmek, gerekli proje, çizim vb. yapabilmek, tasarım öğelerini, yöntemlerini, ilkelerini, kaynaklarını araç gereç ve tekniklerini bilmek, bunun yanında gerekli deneyimi yaşamakla olur (Alpaslan, 2003).

2.2.2.1. Tasarım Öğeleri

Tasarım öğeleri; nokta, çizgi, biçim, değer, doku ve renk olarak sayılmaktadır. Bu öğelerin, tasarım ilkelerinden yararlanılarak bir düzenleme yapılırken dikkate alınması gerekmektedir.

Nokta

Herhangi bir ucun yüzeyde bıraktığı ize nokta denilmektedir. En yalın geometrik öğedir (Alpaslan, 200: 31). Nokta çeşitlenebilen, büyüyen küçülen dinamizmi olan bir öğedir. Yüzey üzerindeki tek bir nokta durgunluk hissi verirken, noktaların sayısı

arttıkça bu durgunluk hissi, giderek dinamizme, ritme veya kargaşaya dönüşebilmektedir (Eti ve Aslier, 1986: 9).

Sık-seyrekle noktalar, izleyicide imgesel çağrışımlara bağlı çeşitli biçim, hareket, derinlik, ışık-gölge algıları oluşturmaktadır. Birkaç noktaya, bir arada bakıldığında, göz kendiliğinden ve sürekli olarak bir bağintı kurmaktadır. Noktaların sayısal artımları bu bağintıyı çizgiselliğe vardırır (Deliduman ve İstifoğlu, 2006).

Çizgi

Noktaların artarda sıralanmasıyla oluşan genişliği ve derinliği olmayan tek boyutlu şekle çizgi denilmektedir. Çizgi tasarımcının çalışma konusunu ve duygularını anlatmada ilk başvurduğu araçtır. Tasarımcı, en karmaşık duygularını bile çizgiyle basit bir şekilde anlatabilmektedir.

Doğada biçimlerin sınırları ışık aracılığıyla açık-koyu renklerle birbirlerinden ayrılmaktadır. Yani doğada çizgi yoktur. Ancak sanatta biçimlerin sınırları çizgi ile belirtilerek tasarıma başlanmakta ve her türlü biçimlendirme eyleminde çizgi kullanılmaktadır (Alpaslan, 2003: 33). Farklı biçim ve yön durumu gösteren veya farklı ölçü ve aralıktaki çizgiler farklı etki oluştururlar. Tasarımlarda da çizginin bu özelliğinden yararlanılmaktadır (Deliduman ve İstifoğlu, 2006: 19).

Biçim (Şekil)

Biçim sözlükte; şekil, parçaların düzeni, dış görünüşü olarak tanımlanmaktadır. Yeryüzünde her varlığın bir biçimi vardır. Biçim çizgilerin sınırladığı alandır ve kapalıdır. Yükseklik ve genişliği olan ancak derinliği olmayan iki boyutlu bir nesnedir. Biçimler doğal, yapay ve soyut olarak üç grupta tanımlanmaktadır. Bunlar; sanata konu olan insanlar, hayvanlar, bitkiler, dağlar ve denizler gibi doğal biçimler, yeryüzünde insanların ürettikleri nesnelerin biçimleri yapay biçimler, insan zekasının ürünü olan üçgen, kare, daire gibi temel biçimler ise soyut (geometrik) biçimlerdir (Alpaslan, 2003).

Değer

Değer ışığın bir özelliğidir. Aydınlık veya karanlık şeklinde de ifade edilmekte ya da parlaklık veya ton olarak da tanımlanmaktadır (Zelanski ve Fisher, 1996: 189). Değer bir şekle hacim eklemek için sıkça kullanılır; bir dairede kademeli tonlandırma onu bir küre gibi gösterebilir. Değer vurgu ekleyebilir; yüksek kontrast alanları düşük kontrast alanlarında belirginleşir. Değer duyguları veya ruh halini uyarabilir. Düşük değer karşıtlığı sessiz ve sakin hissettiren ince ve ölçülü bir etki yaratır. Yüksek değer karşıtlığı heyecan ve çatışma duygularını uyandırır (Lauer ve Pentak, 1995: 215).

Doku

Dünya yüzünde var olan her şeyin yüzeyi bir doku türü ile örtülüdür (Gökaydın, 1990: 25). Doku varlıkların, görme ve dokunma duyularıyla kavranabilen dış yapılarının özellikleridir. Bir yüzey değerlendirmesidir (Deliduman ve İstifoğlu, 2006: 69). Görsel dokular gerçek dokuların değer ve renk motifleri çoğaltılarak yaratılmaktadır (Lauer ve Pentak, 1995: 158).

Renk

Renk, ışığın cisimlere çarptıktan sonra yansıyarak görme duyumuzda oluşan etkiler olarak tanımlanmaktadır. Işık, bütün renkleri bünyesinde bulundurmaktadır. İngiliz fizikçi “Isaac Newton” bir odayı kararttıktan sonra pencereye açtığı küçük bir delikten giren güneş ışığını kristal bir prizmadan geçirerek renklere ayırtmış ve bu deneyle beyaz ışığın birçok renkli ışığın karışımından oluştuğunu kanıtlamıştır (Etike, 2001).

Renklerin ışık ile karışımları, boya olarak karışımları ile karşılaştırıldığında farklılıklar göstermektedir Işık ile renk eldesinde (RGB);üç ana ışık rengi olan mavi, yeşil ve kırmızı birleştiğinde beyazı oluşturmaktadır. Farklı şiddetlerde birleşimleri ile ise bütün renkler elde edilebilmektedir. Bu sistem televizyonların, bilgisayar ekranlarının çalışma teknolojisiyle paraleldir(Uçar ve Akçadoğan, 2004, 2006). Tekstil alanı için tasarlanan tasarımlar bu prensibe göre yapılmaktadır.

Şekil 1. Işık Renkleri (Brighthub, 2011).

Pigmentler ile renk eldesinde (CMY) ise nesnelere rengini veren maddeler boyarmadde (pigment) olarak adlandırılmaktadır. Boyarmaddelerin üç ana rengi olan sarı, mavi (cyan) ve kırmızının (magenta) karışımı da siyahı oluşturmaktadır. Boyarmadde, kendiliğinden veya uygun reaksiyonların ardından birlikte işleme girdiği ürünün rengini değiştiren kimyasal bileşikler olarak bilinmektedir. Doğal yollarla elde edilebildiği gibi, laboratuvar şartlarında kimyevi yollarla da elde edilmektedir. Evlerde kullanılan boyalar, basımevinde kullanılan mürekkepler, tekstil hammadde ve tekstil yüzeyleri, içlerinde bulunan pigmentler sayesinde renklilik özelliği kazanmaktadır (Uçar ve Gürcüm, 2004, 2005).

Şekil 2. Boyarmadde Renkleri (Brighthub, 2011).

Renkler ayrıca sıcak, soğuk yada nötr oluşlarına göre değişik etkiler yapmaktadırlar. Doğada var olan sıcak ya da soğuk nesnelerin renkleri de sıcak veya soğuk etkidedir. Ateşin, güneşin rengi olan kırmızı, turuncu sıcak; denizin, göğün yaprağın rengi olan mavi, yeşil soğuk etkidedir. Sıcak renkler insan ruhunda uyarıcı bir etki bırakırken, soğuk renkler hoş, samimi, okşayıcı bir etki yaratırlar. Renklerin insanlar üzerindeki psikolojik etkileri kadar, birbirlerine olan etkileri de tasarımlarda dikkate alınmalıdır. Örneğin; yeşil; kırmızıyı daha parlak, daha kırmızı göstermekte, fakat aynı yeşil maviyi daha solgun, daha cansız yapmaktadır. Bunun gibi her renk yanında bulunan bir diğer renkten etkilenmektedir (Eti ve Alpaslan, 2001,2003).

Bir sanatçı veya tasarımcı için renk, bazen bir gölge bazen bir form olarak onun ifade gücünü yükseltmekte ve sade bir anlatım aracı olarak eserinde yer almaktadır. Her

rengin değişik varyasyonları, farklı oyunları bulunmaktadır. Tasarımcı onun dilinden anlayarak kendi anlayışı doğrultusunda uygulamaktadır(Artut, 2007).

2.2.2.2. Tasarımda Kompozisyon

Kompozisyon; görsel öğelerin (biçim, renk, doku vb.) desen yüzeyinde estetik bir bütünlük oluşturmak için bir araya getirilmesi, düzenlenmesidir (Etike, 2001). Desende kompozisyon; önce çeşitli görsellerin (donelerin) hazırlanması ya da bir konunun seçilmesi, sonra da konunun kağıda yerleştirilmesi işlemidir. Konunun kağıda yerleştirilmesinde ise konu ile çalışılacak yüzeyin boyutu arasında denge ve uyum olmasına dikkat edilmelidir (Alpaslan, 2003).

Desendeki renk, değer, ışıık, derinlik gibi öğelerin tek başına anlamları yoktur. Ancak tüm öğeler bir bütün olarak yapıtta yer aldığıında sanatsal değerler oluştururlar. ‘‘Kusursuz bir sanat eserinde bütün elemanlar birbirine bağlıdır; bunlar birleşerek bir bütün kurarlar; bu bütünün değeri ayrı ayrı elemanların toplamının değerinden daha üstündür’’ (Read, 1974: 50). Yani bir kompozisyonda amaçlanan, uyumlu bir bütün oluşturmaktır. Uyum(armoni) ise karşıtlıkların tasarlanacak desenin yüzeyinde dengelenmesiyle gerçekleşir (Etike, 2001).

2.2.2.2.1. Kompozisyon İlkeleri

Kompozisyon ilkeleri; tekrar, uygunluk, zıtlık, koram, egemenlik, denge, ritm ve birlik olarak ele alınır. Bunlar tasarımda çok kullanılan temel prensiplerdir. Bir düzenleme yapmak için bu ilkelerden bir ya da birkaç tanesi veya tümü bir arada kullanılabilir. Sanatçı deneyimleri arttıkça bu ilkeleri kendine göre değiştirir. Tasarım oluştururken yön, ölçü, aralık, kavramlarını da bilmek gerekir. Sonuçta bir kompozisyonda amaçlanan, uyumlu bir bütün oluşturmaktır (Alpaslan, 2003: 67).

Tekrar

Bir öğenin aynen ya da yakın değerde birden fazla sayıda kullanılmasından tekrar oluşmaktadır (Güngör, 1983: 69).

Formların ölçü, biçim, renk, değer ve dokuların tam olarak aynı olması ve bunların eşit aralık ve aynı yönde kullanılması tam tekrarı oluşturmaktadır. Formlar tam olarak aynı olsa da aralık ya da yönlerin değişik şekilde kullanımı diğer bir düzenlemeyi sağlamaktadır. Birbirinin aynı olmakla beraber, aralarında küçük farklar olan cisim ve biçimlerin bir arada kullanılması ise değişken tekrar oluşmakta, birden fazla form belirli aralıklarla birbiri ardınca sırlandığında da aralıklı tekrar sistemi oluşmaktadır (Deliduman ve İstifoğlu, 2006: 27).

Şekil 3. Tekrar İlkesiyle Tasarımlar

Bu tekrar ilkeleri bir kompozisyonun hazırlanmasında dikkat edilmesi gereken ilkelere aittir. Ancak tasarlanan desen bir kumaş deseni ise desenin kompozisyonu kadar devamlılığının da düşünülmesi gerekmektedir. Yani hazırlanan desen metrelerce basılabilir ya da dokunabilir şekilde düzenlemeler yapılmadan kullanılmaz. Desenin basılabilir olması için raportlanması gerekmektedir.

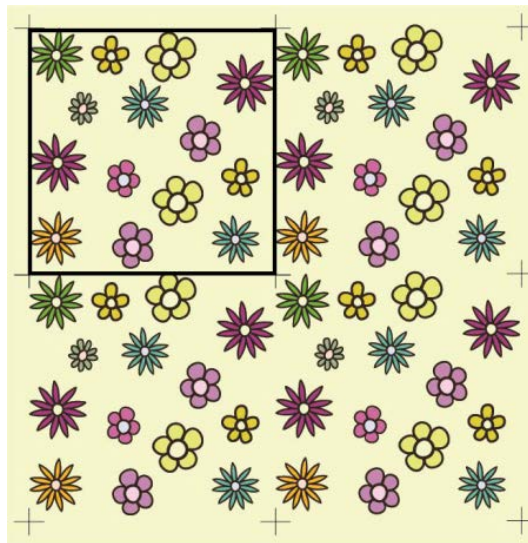
Kâğıt ya da kumaş üzerindeki desen motiflerinin eşit aralıklarla enine ve boyuna tekrar eden en küçük parçasına raport denmektedir. Raportlama ise desen üzerindeki motiflerin birbirine yakınlığı, uzaklığı, büyüklüğü, renk sıralamaları ve gruplaşmaları, biçim dengesizliklerinin ortadan kaldırılarak farklı şekillerde düzenlenmesi işlemidir (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP], 2013: 3).

Bir desen metraj üretim aşamasında raportlanmaktadır. Raportlama işlemine başlamadan önce desenin basılacağı makine (rotasyon, film druck vb.), baskıda kullanılacak boyar madde grubu ve makinenin çalışabildiği en fazla renk sayısı bilinmelidir. Makine belirlendikten sonra şablon ölçüleri dikkate alınarak birim raport ölçüleri belirlenir. Birim raport ölçüleri şablon ölçülerinin tam sayıya bölünebilir ast katları olmalıdır. Tasarımcı, raport tekniklerini bu bilgileri dikkate alarak doğru biçimde uygulamalıdır. Tasarım süreci ancak raportlamadan sonra tamamlanmış olur (Megep, 2013: 3).

En fazla kullanılan raport çeşitleri şunlardır:

- **Tam veya düz raport**

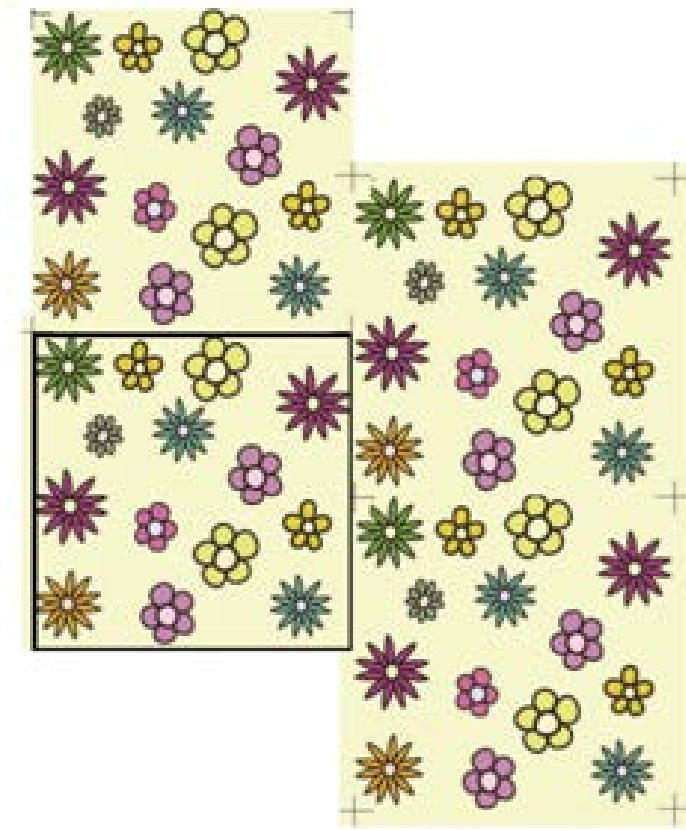
Bir birimin diğer birim ile dik açı yapacak şekilde tekrarı ile elde edilen raport sistemidir. Bu teknikte tekrar edecek desen iz oluşturmayacak şekilde tercih edilmelidir.

Şekil 4.Tam Raport (Megep,2013).

- **Yarım veya soter raport**

Desen bir yönde düz raport tekniğine uygun giderken diğer yönde birimi ortalayacak şekilde kaydırılarak yerleştirilir. Yarım ölçü kaydırılarak yapılan yerleştirme işlemi desenin her iki tarafında da yapılabilir.

Şekil 5. Yarım Raport (Megep,2013).

Uygunluk

Uygunluk nesneler ve biçimler arasında ortak ya da yakın yönlerin bulunması olarak tanımlanmaktadır. Bu uygunluk, onların ölçü, renk, değer, doku, özelliklerinden biri ya da birçoğu yönünden olabilir (Megep, 2007). Uygunluk ilkesi biçimler arasında rahatlıkla bağlantı kurulabilmesine zemin hazırlamakta, tasarımın oluşumunu kolaylaştırmakta, çağrışım ve benzerliklerin uygulanması ile önemli ölçüde yaratıcılığı geliştirmektedir (Alpaslan, 2003: 72).

Zıtlık

Olaylarda ve eşyalarda çeşitlilik onlar arasındaki farklar ve zıtlıklardan meydana gelmektedir. Bu sebeple zıtlık çeşitliliği ifade etmektedir (Deliduman ve İstifoğlu, 2006: 41). Görsel öğeler karşıtlıklarıyla birlikte kullanılmaktadır. Tasarımda karşıtlık hareketi ve ritmi güçlendirmekte, canlılık kazandırmakta ve tek düzelikten kurtarmaktadır. Karşıtlık biçimde, yönde, ölçüde, dokuda, renkte, değerde ortak ya da yakın nitelikleri bulunmayan öğelerle oluşturulmaktadır (Alpaslan, 2003: 74).

Koram

İki zıt ucu uygun kademelerle birbirine bağlayan köprüye ‘koram’ denilmektedir (Deliduman ve İstifoğlu, 2006: 32). İki uç arasında bir düzen dâhilinde geçiş sağlayan bu düzenleme yardımıyla, anlamlı ve güzel bir dizi ortaya çıkmaktadır (Megep, 2007: 12). Biçimlerin bir eksen üzerinde büyükten küçüğe doğru dizilmesi yoluyla yapılan korama ‘eksensel koram’, tek merkezden dışa doğru belirli yönlerde, büyükten küçüğe, küçükten büyüğe doğru sıralandığı düzenlemelere ise ‘odaksal koram’ denir (Alpaslan, 2003: 75).

Egemenlik

Egemen olan öğe, tasarımın görüntüsünde daha çok yer kaplamaktadır. Kompozisyonda biçim, ölçü, renk, doku gibi öğelerden birinin ya da bir grubunun diğerine egemenlik kuracak üstünlükte olmasıyla egemenlik oluşmaktadır. Her egemenlikte bir karşıtlık bulunmaktadır. Benzer öğeler arasında kurulan ilişkilerin karşıt biçimler üzerine sağladıkları üstünlük, egemenliği ifade etmektedir (Alpaslan, 2003).

Denge

Bir düzenlemeye giren cisimlerin renkleri, değerleri, dokuları, yönleri, aralıkları ve ölçüleri birbirleri ile karşılaştırılınca, bu özellikler birbirleri ile tartılarak bir denge aranmaktadır (Megep, 2007: 15). Kompozisyonda bazı cisimler daha fazla ilgi çekmektedirler. Herhangi bir tarafın ağır basması sebebiyle dengesizliğe neden olan bölümün yeri, rengi, değeri, dokusu, yönü, aralığı, ölçüsü dengeyi sağlayacak şekilde

değiştirilmeli ya da diğer boşluklara denge sağlayıcı yeni biçimler eklenmelidir (Deliduman ve İstifoğlu, 2006: 35).

Ritim

Ritm öğelerin estetik bir hareket oluşturacak biçimde düzenli olarak yinelenmesi olarak tanımlanmaktadır. Ritmi sağlamak için öğeler yüzeyde yinelenir ancak bu yineleme tekdüze ve simetrik değil ilginç ve özgün olmalıdır (Etike, 2001: 82).

Birlik

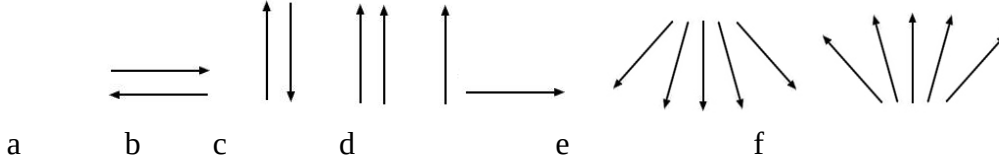
Tasarım öğelerinin dengeli ve uygun olarak kullanılması ile birlik sağlanmaktadır. Şekli, amacı, görevi, çalışma tarzı ve özellikleri farklı olan birçok parça belirli bir düzen içinde bir arada görevlerini yaparken birlik oluşturmaktadırlar (Deliduman ve İstifoğlu, 2006: 37).

2.2.2.2.2. Kompozisyon Öğeleri

Tasarımı oluşturan temel öğeler nokta, çizgi, biçim, değer, doku ve renk olarak belirlenmiştir. Bu öğeler, kompozisyon ilkelerinden yararlanılarak belli bir düzende gerçekleştirilirken dikkate alınması gereken yeni kavramlarla karşılaşmaktadır. Yön, aralık, ölçü, hareket tüm tasarımlarda düzenlemenin önemli öğeleridir (Alpaslan, 2003: 80).

Yön

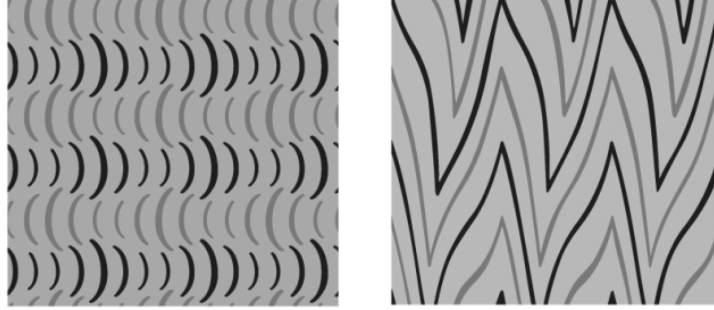
Çizgiler veya tasarımı oluşturan biçimler, konumları ile bir takım yönler gösterir. Yatay ve dikey yönler arasında birçok ara konumda yön vardır. Aynı yöndeki konumlar tek düzelik ve sıkıcılık yaratır. Kompozisyon hazırlarken farklı yönler kullanmak kompozisyona dinamizm ve hareket de kazandırır (Alpaslan 2003; Megep, 2007).

Şekil 6. Yön

Hareket

Hareket genellikle yöne bağlı olarak oluşur. Kompozisyonu oluşturan öğeler karşılıklı düzeni içinde farklı hareket etkisi yaratabilir (Alpaslan, 2003).

Şekil 7. Hareket

Ölçü

Ölçü ve oran, görsel sanatlarda çok kullanılan bir kavramdır. Ölçü; iki büyüklük arasındaki birimsel ilişki olarak tanımlanır. Tasarımda önemli olan biçimlerin amaca uygun olarak uyumlu, dengeli ve estetik düzeni ortaya koyabilmesidir. Biçimler farklı büyüklükte kullanıldığında farklı etkiler bırakır. Örneğin küçük ölçüler, görsel algıda uzaklık etkisi yaratırken büyük ölçüler yakınlığı ifade eder (Alpaslan, 2003; Megep, 2007).

Şekil 8. Ölçü

Aralık

Tasarımda birbirine yakın aralıklar uygun, birbirinden uzak olanlar ise birbirleri arasında kopukluğa neden olur ve birliktelik göstermez. Yan yana olan aralıklar tekrar edilirse monotonluğu getirebilir. Bu sebeple form ve mekanlar arasında farklı büyüklükte aralıklar kullanılması kompozisyona hareket ve dinamizm getirir (Megep, 2007: 6).

Hacim

Biçimlerin ve mekanların anlatımının üçüncü boyut, derinlik kazanmasıdır. Hacim ışık-gölge kullanılarak açık, koyu aracılığıyla verilir (Alpaslan, 2003: 82).

Kompozisyonda Boşluk (Zemin)

Kompozisyonda biçimlerin, yerleştirilmesi için bir zemin (yüzey) gereklidir. Ancak zemin esas biçimlerden daha fazla ön plana çıkmamalı, zayıf etkide olmalıdır. Zemin üzerindeki boşluklar bölünüp değişik anlatımlarla süslenmelidir (Alpaslan, 2003: 82). Göz, eksik biçimleri tamamlama eğiliminde olduğundan biçimleri zemin üzerine yerleştirirken dikkat edilmelidir. Koyu etkili zeminlerde açık renkte kullanılan biçimler boyutları küçükte olsalar daha ön planda görünür (Megep, 2007: 7).

2.2.3. Yirminci Yüzyıl Sanat Akımları ve Fovizm

Tarih boyunca her kültür dönemi ve alanı kendine özgü, bir daha yinelenmeyen, bir sanat yaratmıştır. Toplumların özellikle kültürel dönüşüm ve değişimlerinde sanatın rolü oldukça önem taşımaktadır. 20. yüzyılın toplumsal ve ekonomik sorunları çerçevesinde büyük değişim ve gelişime uğrayan sanat etkinlikleri(akım, ekol ve gruplar) özellikle sanayileşmenin topluma refah bakımından yeni olanaklar sağlaması, aristokrasi ve kilisenin etkinliğini yitirdiği dönemde başlayarak gelişimini sürdürmüştür (Artut, 2007: 19).

Sanatta görüş, duyuş, anlayış bakımından yenilikler ortaya koyan, farklılık gösteren harekete "sanat akımı" denilmiştir. Bir başka deyişle belli bir tarihsel süreçte

aynı sanat anlayışına sahip sanatçıların oluşturduğu topluluktur. Hemen her sanat akımı ortaya çıktığı dönemde akımın temsilcileri ortaya koyduğu yapıtlarla toplumda yankı uyandırmışlardır. Sanat akımları, yepyeni bir düşünce ortaya atarak toplumların günlük yaşamında, özellikle de kültürel yaşamında önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Sanat akımlarının çoğu varlıklarını, kendinden önceki akımın varlığına borçludur. Çünkü birçok sanat akımı, kendinden önceki sanat akımına tepki olarak oluşmuştur (Akımlar Hakkında, 2013).

Ayrıca bu akımların bir kısmı yaklaşık olarak aynı dönemlerde ortaya çıkmıştır. Bu durum, 20. yüzyıl sanat akımları sıralanmak istendiğinde kronolojik bir sıralama yapmayı zorlaştırır da akımları; Empresyonizm, Post Empresyonizm, Fovizm, Kübizm, Fütürizm, Ekspresyonizm (Dışavurumculuk), Süprematizm, Neo Plastizm, Dada, Sürrealizm, Op Art (Optik Art) ve Pop Art şeklinde sıralamak mümkündür.

İzlenimcilik anlamına gelen **Empresyonizm**'de sanatçılar dış dünyaya ait olanı; ışığı renkleri, tepkileri hüznüleri işlemekte ve yakalanan anlık konuları resmetmektedir. Bu akım ışık ile resim yapma olarak tanımlanmaktadır. Akım sonraları yerini Neo Empresyonizm'e (Noktacılık) bırakmıştır. En önemli temsilcileri Manet, Monet ve Renoir'dir. **Post Empresyonizm** akımı da bu akıma tepki olarak doğmuştur. Bu akımın temsilcileri ışık oyunları ile oluşan gelişigüzel kompozisyonları tekrar düzenlemişlerdir. Van Gogh, Paul Gauguin, Cezanne ve Seruat bu akımın önemli sanatçılarıdır (Ondokuzuncu yüzyıl, 2012).

Bir grup Fransız sanatçının 1905 yılında Paris'de açtıkları bir sergide **Fovizm** akımı doğmuştur. Bu ressamlar kullandıkları parlak ve çoğunlukla doğalcı olmayan renkler ve bu renklerin tuval üstüne kaba bir biçimde sürülmüş olması sebebi ile vahşi (Favues) olarak tanınmışlardır. Akımın önemli sanatçıları Broussin, Vlaminck ve Derain'dir (Artut, 2007: 70). **Kübizm** akımı Fovizm'den kopan sanatçıların oluşturduğu bir akımdır ve öncüsü Pablo Picasso'dur. Üçüncü boyutu tuvalin üzerine perspektif olmadan getirebilmesi bu akımın temel özelliğidir. Yine 20. yüzyılın başlarında, Kübizm'e tepki olarak **Fütürizm** akımı ortaya çıkmıştır. Bu akım çok az sayıda ressam tarafından benimsenmiştir. Dış dünyayı bir tarafa bırakarak tamamen iç dünyayı tuvale aktarmıştır. Savaşların, hızlı makineleşmenin insanın iç dünyasını, duygularını, nasıl etkilediği bu resimlerde rahatlıkla izlenebilmektedir. Umberto Boccioni bu akımın

öncülüğünü yapmıştır. Dışavurumculuk anlamına gelen **Ekspresyonizm** akımı Empresyonizm'e tepki olarak doğmuştur. Ekonomik sorunlar, siyasi karışıklıklar, sosyal dengesizlikler sanatçıları Ekspresyonizm'e doğru itmiştir. Bu akımın en ünlü sanatçısı Edward Munch olmuştur. **Süprematizm** akımı ise soyut resimde, ışık ve rengi kullanarak kompozisyon oluşturma esasını barındırmıştır. Jackson Pollock, Joseph Albers soyut resim sanatının önemli sanatçılarındandır (Ondokuzuncu yüzyıl, 2012). **Neo Plastizm**, plastik sanatın yeni bir doktrindir. Bu anlayış 1917'de Piet Mondrian ve T. Van Doesburg tarafından kübizmden yaralanılarak oluşturulan bir anlayış olmuştur. Genellikle yapıtlarda ana renkler ve geometrik biçimler egemen olmuştur. Bu anlayışın özelliklerini içeren ve savunan sanatçılar Paris'de "Stijl" grubunu kurmuşlardır ve aynı isimde bir dergi çıkarmışlardır (Artut, 2007).

Dada akımı sanatçıları alışlagelmiş resim tekniklerini bırakarak gündelik kullanılan kağıt, ağaç gibi eşyaları birbirleri ile birleştirerek ilginç eserler ortaya koymuşlardır. Hans Arp ve Marcel Duchamp akımın önemli temsilcilerindendir. II. Dünya savaşıdan sonra ortaya çıkan **Sürrealizm** akımı gerçeküstücülük olarak da adlandırılmaktadır. Sürrealistler, Freud kuramını sanatla birleştiren ve ilk uygulayanlar olmuşlardır. İnsanın bir anlamda anlık ruhsal çelişkileri, karşı çıkmaları ve buna benzer tepkileri sanata yansımış, sonuçta bu akım doğmuştur. En güçlü temsilcisi Salvadore Dali'dir. 20. yüzyılda Amerika'da doğmuş olan **Op Art (Optik Art)** duran ya da hareket halinde bulunan objelerin retina ile algılanması olayı denemelerini konu edinen bir sanat türüdür. **Pop Art** ise II. Dünya savaşıdan sonra meydana gelen köklü değişimlerin bir getirisiidir. Tüketimi çekici hale getirmek için reklamlar, renkli afişler, hatta resimli dergi ve romanlar kullanılmaya başlanmıştır. Pop Art sanatı tüketime yardımcı bir reklam aracı olarak doğmuştur ve halen gelişimini sürdürmektedir. Claes Oldenburg bu sanatın öncüsü olmuştur (Ondokuzuncu yüzyıl, 2012).

2.2.3.1. Fovizm Akımı

Paris'te Sonbahar Salonu'nun 1905 sergisinde Henri Matisse, Georges Rouault, Maurice Vlaminck (Moris Vilamink) ve başka ressamaların resimleri sergilenmişti. İzlenimci akımla birlikte değişen sanat anlayışına yeni yeni alışan sanat izleyicisi, sergilenen resimleri görünce şaşkınlıklarını gizleyememiştir. Salondaki parlak ve şiddetli

renklerin arasında bronz bir çocuk heykeline hayran kalan eleştirmen, sergideki çarpıcı renklerdeki resimleri beğenmediğini ifade etmek için “Vahşi hayvanların arasında bir Donatello!” diye bağırıştır. Böylece “vahşi hayvan-yırtıcı kuş” anlamına gelen “Fov” sözcüğü “Fovizm”e dönüşerek sanat tarihinde bu akımın adı olarak kullanılmaya başlanmıştır (Lynton, 1982: 26).

Akıma Türkçede ‘Fovizm’ değil ‘çiğrenkçilik’ denilmektedir. Çünkü akımın en belirgin özelliği renk kullanımıdır. Çarpıcı renkler bir arada, doğadakinden farklı olarak kullanılmaktadır. Ağaçların gövdeleri kıpkırmızı ya da turuncu, toprak sapsarı, dağlar mosmor boyanmış, geçiş renkleri hemen hemen hiç kullanılmamış, parlak renkler ise taşkın olarak kullanılmıştır. Fovizm Neo-empresyonizm ve Post-empresyonizm’den etkilenmiştir. Fovist resimlerde Seurat’nın noktacı tekniği, karmaşık olmayan tasarımı ve yoğun aydınlığı, Van Gogh’un katıksız parlak renkleri ve şiddetli fırça vuruşları, Gauguin’in yüzeyleri gölgesiz, figürleri hacimsiz ve resim öğelerini iki boyutlu düzenlemeye dayalı, saf renk lekelerinden oluşan, yalın, dekoratif üslubu görülmektedir (Şenyapılı, 2004).

Fovizm, 20. yüzyılda modern sanatın yolunu belirleyen sanatsal karmaşada, geleneksellik ve yenilik arasında önemli ölçüde uzlaşmacı bir köprü işlevi görmüştür. Ancak Fovizm, bir resmin doğanın gerçekçi bir betimlemesi olmadığı, yalnızca tuval ve boyadan oluştuğu konusunda direten ilk sanat akımı olmuştur. Resimlerin kendi adına var olması ve 19. yüzyıl sanatının büyük bölümünün hedeflediği gibi gerçeği tam olarak temsil etmek yerine kişisel bir gerçek anlayışı ve duygusal dalgalanmaları aktarabilmesi için saf, ana renklerden yararlanmışlardır (Yaman, Ekim, Sungur ve Özer, 2012: 70).

Dolayısıyla Fovizm, modern sanatta renk kavramını kökten değiştirmiştir. Matisse, bu yeni sanatsal amacı, daha sonra modern sanatın köşe taşlarından biri olan “Tam ve doğru olmak, doğruyu aktarmak değildir.” ifadesiyle açıklamıştır. Fovlar, devrimci nitelikte bir renk kullanımıyla yalnızca geleneksel sanat ilkelerine karşı çıkmakla kalmamış, izlenimcilerin kullandığı renk anlayışını da kırmışlardır. İzlenimciler, günün değişik saatlerinde ya da farklı mevsimlerde aynı yerin ışık nitelikleriyle değişen atmosferini yansıtmak amacıyla renkleri karıştırarak değişik tonlar elde etmiştir. Fovlar ise değişik duyguları yansıtabilmek ve canlı bir görsel etki yaratabilmek için ana renkleri kullanmıştır. Yoğunluğu ve ifade gücü nedeniyle seçilen renklerin farklı bir biçimde uygulanması, Fovist resimlere patlamaya hazır bir bomba

etkisi; canlı çizgiler ve fırça vuruşları ise basit ama dramatik imgelerle lirik bir canlılık kazandırmıştır. Fovist sanatçılara göre sanat, durağan değil devingen olmalı ve yalnızca geçici duyguları aktarmanın ötesine geçmelidir. Fovizm'i izlenimcilikten ayıran bir başka nokta da duyguları ifade etmede birer araç olarak kullanılan çizgi ve formların daha ham olmasıdır. Fovist resimlerde gerçek, iç görünümün aktarılabilmesi amacıyla bilinçli olarak çarpıtılmıştır. Fovistler de izlenimciler gibi doğrudan doğadan çalışmıştır ama fovların resimlerinde betimlenen konu, güçlü bir dışavurumcu tepkiyle yüklüdür. Boya, genellikle tüpten sıkılarak doğrudan ve saldırgan bir tavırla uygulanmıştır. Resimlerindeki bitmemişlik izlenimi, geleneksel resim anlayışına meydan okurken doğayla düş gücü arasındaki denge arayışları yüzünden fovlar; uzaklık, mekân ve hacimlendirme kaygılarından uzaklaşmıştır (Yaman ve diğerleri, 2012).

Fovlar, bireyselliklerinden hiçbir şey yitirmeden, akımı kurallar ve bildirgelerden çok dostluğa, mesleki ilişkilere ve ortak düşüncelere dayandırmıştır. Fovizm başlangıçta, daha önceki bütün sanat akımlarına karşı çıkmakla birlikte geçmişin ve içinde bulunduğu dönemin sanatsal etkilerinden tam anlamıyla bağımsız sayılmamaktadır. İzlenimcilik ve ileri izlenimcilik akımlarına karşı çıkarken her ikisinin de zenginlik ve çeşitliliğini özümsemiştir. Fovizmin önemi, temelde geleneklere karşı gelmesinde, esin verme gücünde ve özgürleştirici etkisinde yatmaktadır. Fovizm, birçok açıdan 20. Yüzyıl sanatının evriminde önemli rol oynamış, gelenekleri aşma konusunda pek çok çağdaş sanatçıya ışık tutmuştur. Geçmişteki sanat akımlarının anlaşılmasına, özümsemesine ve aşılmasına yardımcı olan Fovizm, yeni düşünceleri kökten irdeleme yöntemi, sanatsal özgürlük ve özgünlük konusundaki ısrarlı tutumu ve rengi “özgür” kılışıyla, modern sanata öncülük etmiş ve sonraki kuşakların daha ileriye taşıyabileceği güçlü bir sanat mirası bırakmıştır. Matisse'in dediği gibi “Fovizm her şey değildir ama her şeyin temelidir” (Yaman ve diğerleri, 2012: 71).

Bu akımın önemli sanatçıları; Henri Matisse, Raoul Dufy, Andre Derain, Albert Marquet, Maurice Vlaminck, Othon Friesz, Van Dongen, Georges Rouault'dür. Georges Brague' da kısa bir dönem Fovist çalışmalar yapmıştır. Bu Fovist sanatçı grubu kısa süre içinde dağılmış, aralarından yalnız Matisse Fovizmin öğelerini kullanarak iç açıcı ve yüksek düzeyde bir üsluba ulaşmıştır. Matisse'in mekanı tek bir renk tonu ile betimlemeye çalışması, aslında bu mekanı yüzeye dönüştürmesi demektir. Ancak sanatçı bu yüzeyi gerçek cisimlerle doldurarak, resme yine üç boyutlu görüntüsü vermiştir. Bu duruma örnek olarak sanatçının ‘Kırmızı Atölye’ (Modern Sanat Müzesi, New York), isimli eseri verilebilir. Hafif, aydınlık renkleri ve çizgileriyle Matisse,

düşünü kurduğu neşeli ve yalın bir üsluba ulaşmıştır. Sanatçı bu sanatı, ‘insanda içine gömülü bir koltukta dinleniyor duygusunu uyandırır’ sözleriyle ifade etmiştir (Eren, 1981: 654).

2.2.3.1.1. Fovizm Akımının Tekstil İle İlişkisi ve Tekstile Katkısı Olmuş Öncü Sanatçıları

Henri MATİSSE

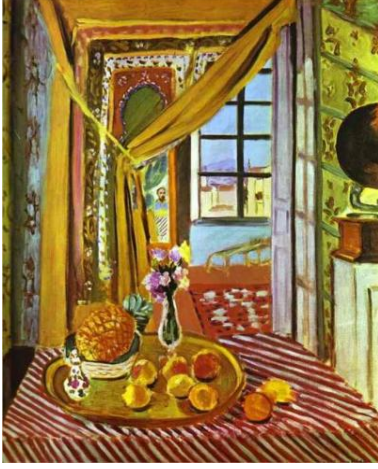
Fovizm akımının öncüsü Henri Matisse’in eserlerinde biçim ve derinlik ortadan kalkmış, renk ana öge olarak resimlerinde yerini almıştır (Yaman ve diğerleri, 2012). Renk duygusu son derece gelişmiş olan sanatçının ataları nesillerce dokumacılık yapmışlardır. Tekstilden aldığı bu görsel güç, ressama ailesinden gelmiştir. Diğer her türlü etkilerle büyümesine rağmen, tekstil yaşamı boyunca onun için bir güç olarak kalmıştır. Nice’deki stüdyosu; nadide İran halıları, Arap süsleri, zengin renkli Afrika duvar kumaşları ve sayısız renkli minderler, kostümler, perdeler, numune perdeler ve sahne perdeleriyle dolu hazine değerinde bir ev gibi dizaynedilmiştir (Matisse, 2005).

Dolayısıyla Fovizm akımına mekan kavramı bağlamında bakıldığında en fazla dikkati çeken eserler akımın öncüsü olan Henri Matisse’ e ait eserlerdir. Matisse’in sanatındaki mekan kavramının gelişiminde, sergilerde tanıştığı doğu sanatının ve dünyasının derin bir etkisi olmuştur.

Özellikle halılar, minyatürler, seramikler gibi Doğu sanatı örneklerinden aldığı etkilerle mekan yaratma tekniğini geliştirmiştir. Bir başka deyişle kompozisyonlarında kullandığı yerel objeler, süsleme amacının yanı sıra mekan tasarımını desteklemek amaçlı yer almaktadır (Orhan, 2007). Matisse’in mekan tasarımında yer alan bu yerel objeler arasında başta halılar olmak üzere yoğun olarak kumaşlar kullanılmıştır. Kumaş, resmin temel ögesi durumundadır.

Matisse birbiri ardından gelen yüzeyleri ve derinliği göstermede, kumaşların esneklik, yumuşaklık, dolayısıyla kıvrılabilme avantajını kullanmıştır. Kumaşları derece derece kıvrarak derinliği ve birbiri ardından gelen katları göstermektedir (Orhan, 2007: 82).

Ressamın tekstil ürünlerini temel öge olarak kullandığı resimlerinden bazıları, konu bağlamında ele alınmıştır:

Şekil 9. Interior With Phonograph

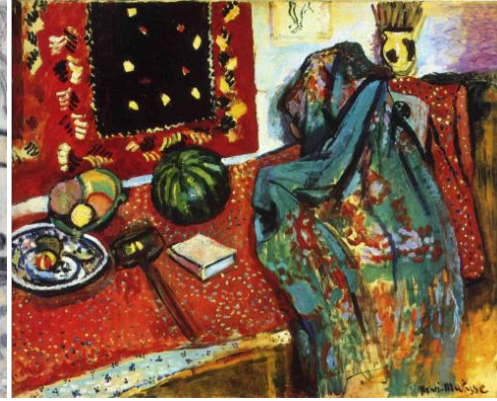
Şekil 10. Nuda In A Chair

(Wikipaintings, 2013).

Henri Matisse'in tuval üzerine yağlı boya tekniği ile yaptığı bu eserinde perde, halı, duvar halısı ve masa örtüsü gibi tekstil ürünleriyle bir mekan oluşturulmuştur. Tüm bu tekstiller ve ürünlerin üzerindeki desenlere detaylı bir şekilde yer verilmiştir.

Şekil 11. Woman by a Window

Şekil 12. Still Life with a Red Rug

(Wikipaintings, 2013).

Sanatçının bu eserlerinde de; perdeler, masa örtüleri, halı, dekor kumaş, duvar halısı ve minder kılıfları gibi tekstil ürünleri yer almaktadır.

Andre DERAİN

1895'te resim yapmaya başlayan Derain, 1898'de gittiği Carriere Akademisi'nde Matisse'le, 1900'de de Vlaminck'le tanışmıştır. 1901'de gördüğü Van Gogh sergisinden sonra resim anlayışı da belli bir değişime uğramış, askerlik görevini tamamlayıp yeniden resim yapmaya başladığında Fovist bir anlayışa yönelmiştir (Büyükgenç, 2007). Academie Carriere'de tanıştığı Matisse ile Güney Fransa'da birlikte çalışmıştır. 1905'te Fovizm akımını başlatan Sonbahar Salonu'nun sergisine katılan Derain, 1910'da bir sürede Picasso ile İspanya'da çalışmıştır. (Yaman ve diğerleri, 2012). Picasso'yla tanışmasından sonra resimlerinde çok hafif de olsa Kübizm etkileri görülmüştür. Ancak Derain'in sanatı asıl gücünü renksel yoğunluktan almıştır. Bu dönem yapıtlarının hemen hepsinde resim yüzeyini çeşitli renkler doldurmuştur (Büyükgenç, 2007).

Derain, başlangıçta öteki Fovist ressamlar gibi geleneksel resmin perspektif, hacimlendirme, açık-koyu düzenlemesi gibi kompozisyon öğelerini dışlamıştır. Gauguin ve Van Gogh'un renk alanındaki deneyimlerinden yola çıkarak, hızlı ve kırık fırça darbeleriyle parlak katışıksız renkleri kullanarak çarpıcı etkiler elde etmiştir. Sonraları Cezanne'nin ve erken kübizmin etkisinde eserler verdiyse de çok geçmeden doğa taklidine yaklaşan anlayışına geri dönmüştür. Sanatçı, 1. Dünya Savaşı'ndan sonra Rus bir bale topluluğunun Paris'teki gösterileri için dekor ve kostümler tasarlamış, bu deneyimden sonra da, kostüm ve sahne tasarımı konusundaki çalışmalarını sürdürmüştür (Yaman ve diğerleri, 2012).

Şekil 13. Kostümler

Şekil 13. Andre Derain'in 1917 sayfa 33 'Opéra'daki Bale Russes' için hazırladığı resmi programı, Aralık 1919 - Ocak 1920 (Ballets Russes, 2011).

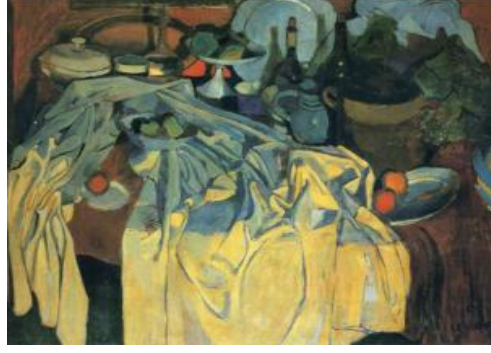
Ayrıca Derain eserlerinde kumaşa çok fazla yer vermemesine rağmen yaptığı Natürmortlarda sıklıkla kumaşı kullanmıştır.

Ressamın kumaşları kullandığı Naürmort eserleri:

Şekil 14. Still Life

(Wikipaintings, 2013).

Şekil 15. Still Life on the Table

Şekil 16. Still Life (Wikipaintings, 2013).

Raoul DUFY

Roulf Dufy, 1877 yılında Le Havre’da müzisyen bir aileden dünyaya gelmiştir. 14 yaşındayken ticaret hayatına atılmış, aynı zamanda Le Havre’daki Belediye Güzel Sanatlar Okulu’nun gece kurslarına yazılmıştır. Önceleri izlenimciliğe yönelen Dufy, bundan sonraki dönemde Paris’te çalışmalarını sürdüren Fovist sanatçılarla tanışmıştır. Bu sanatçılar arasında en çok Matisse’ten etkilenmiştir (Ressamlar, 2014). Matisse’den çok etkilenecek ve 1905’de akıma dahil olan ünlü Fransız ressam ve illüstratör Raoul Dufy ise az sayıda eserlerinde kumaşa yer vermiştir.

Ressamın kompozisyonlarında tekstil ürünlerine yer verdiği bazı resimleri :

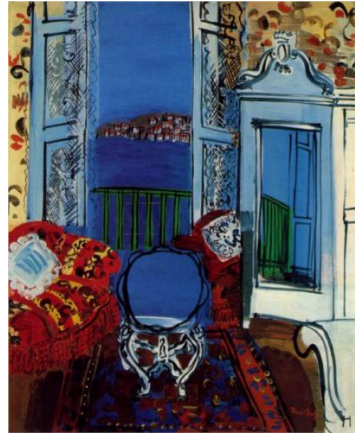

Şekil 17. Indian Model in the Studio

Şekil 18. Indian Woman

(Wikipaintings, 2013).

Şekil 19. Open Window (Wikipaintings, 2013).

Dufy resimlerinde kumaşı temel öge olarak kullanmasa da, moda dünyasını önemli ölçüde etkilemiştir (Altıntaş, 2009). 1906 yılında zanaat işleriyle uğraşan Paul Poiret'le kumaş desenleri hazırlamak için bir anlaşma imzalamış ve bu işte gerçek bir başarı elde etmiştir. Sonraki yıllarda Lyon'daki Bianchini-Férier adlı kumaş fabrikasıyla anlaşarak, çeşitli kumaş motifleri çizmiştir. Kumaştan başka seramik üzerinde de çalışarak 1925 yılında Paris'te yapılan Milletlerarası Dekoratif Sanatlar Sergisi'ne katılmıştır. 1930 da Châtelet'deki «Palm Beach Balesi»nin sahne dekorlarını hazırlamıştır. Sonraki yıllarda Paris, Marsilya, Hyères, Nice, Cannes ve Deauville'de yağlıboya ve suluboya tablolar yapmıştır. 1952 de Cenevre Müzesi'nde üç yüz kadar eserinden oluşan bir sergi hazırlamış ve Venedik'te iki yılda bir açılan Sergi'de Milletlerarası Resim ödülünü kazanmıştır. Dufy'nin eserlerindeki başlıca özellikler şunlardır: İçeriği bakımından iç açıcı bir şenlik havası taşıyan bu resimlerde hemen daima şeffaf tonlar, detaya kadar inen ince, grafik bir çalışma, canlı renkler göze çarpar.

Tasvir ettiği sahnelerin arasından seçme yapar. Eserlerinin konularını, bayraklarla süslü sokaklardan, rengarenk boyalı evlerden, renkli şemsiyelerden, balolardan, plaj ve yelkenlilerden alır. Çocuksu bir deseni, hayale ve rüyaya kaçan bir anlayışı canlandırmaktadır. «Yazı yazar gibi resim yapmak» deyimi, Dufy'nin eserlerinden sonra ortaya çıkmıştır (Ressamlar, 2014).

Maurice De VLAMINCK

Maurice De Vlaminck 1876'da Paris'te, müzik öğretmeni bir aileden dünyaya gelmiştir. 16 yaşına kadar küçük resim denemeleri yapmıştır. Bir süre bisiklet yarışçısı olarak, hayatını kazanmış fakat fırçayı yine de elinden bırakmamıştır. Derain'i tanıdıktan sonra, yaşamına yeni bir yön veren sanatçının, 1. dünya savaşının patlamasıyla birlikte savaşa duyduğu nefret giderek eserlerine yansımıştır. Vlaminck kişisel gerilim, tutku ve mantık açısından, gerçeği yeniden yoğurarak, geçmişten arınmış, özgür biçimde, eserlerine aktarmıştır. Bu coşkusu barbar bir güçle canlandırmış, inanç ve yalnızlığını çevresine iletmiştir. Bu yüzden sanatı, atılgan ve yırtıcıdır, eserlerindeki renk coşkusu bunun en dokunaklı örneğidir. Giderek, gençliğin atılganlığından sıyrılarak daha durgun ve derin ögelere yönelmiş, duygu ve mantık arasındaki dengeyi, olumlu biçimde sağlamayı denemiştir. Sakin nehir, geniş ve değişken gökyüzü, durgun bulutlar, çamurlu yollar, çarpıcı okyanus rüzgarları, fırtınadan eğilmiş ağaçlar, yıkık çıplak duvarlar hep Vlaminck'in, iç dünyasının hüznünü yansıtan doğa görüntüleri olmuştur. Vlaminck'in düşüncesi: «Sanatkarsan kendi içine dön» ilkesidir. Tutkularını daima kesin çarpışmalarla eserlerine aktaran Vlaminck, şiirsel canlılığını günümüze dek iletebilen bir sanatkar olmuştur (Ressamlar, 2014).

Vlaminck'in eserlerinde kumaş neredeyse hiç yoktur. Ancak bazı eserleri Tekstil tasarımcılarına ilham kaynağı olmuştur.

2.2.3.1.2. Tekstil Tasarımlarında Fovist Yaklaşımlar

Fovizm akımının özellikleri, ülkemizde olduğu gibi yurt dışında da tekstil tasarımcılarının ilgisini çekmiş ve tekstil sektörü için ilham kaynağı olmuştur. Sadece

çiğ renklerin ve degradesiz geçişlerin bir arada kullanıldığı çeşitli tekstil tasarımları yapılmıştır. Tablolardaki görsel öğeler stilize edilerek ve parlak renklerle kumaş üzerinde yeniden canlanarak farklı tarzlarda yorumlanmıştır.

Bu akımın tekstil tasarımlarına yansımaları; ya eserlerden kavram olarak yararlanma ya da eserlerdeki görsel öğeleri doğrudan kullanma şeklindedir.

Şekil 20. Henri Matisse, 'The Sheaf' Seramik Duvar (Özpeker, 2010).

Şekil 21. Gece Kıyafeti (Özpeker, 2010).

Şekil 22. Yün Halı (Özpeker, 2010).

Tekstil tasarımcılarının Fovizm akımı sanatçılarına ait eserleri temel öğe olarak aldıkları kumaş desenleri, konu bağlamında ele alınmıştır:

Şekil 23. Henri Matisse, Woman In a Purple Robe With Ranunculi
(Char.txa.cornell, 2013).

Art Deco (1915-1945) koleksiyonunda yer alan 1923 yılına ait kumaş desen tasarımı Henri Matisse'in 'Woman In a Purple Robe With Ranunculi' isimli eserinin arka fonunda yer alan motiflerden esinlenilerek tasarlanmıştır.

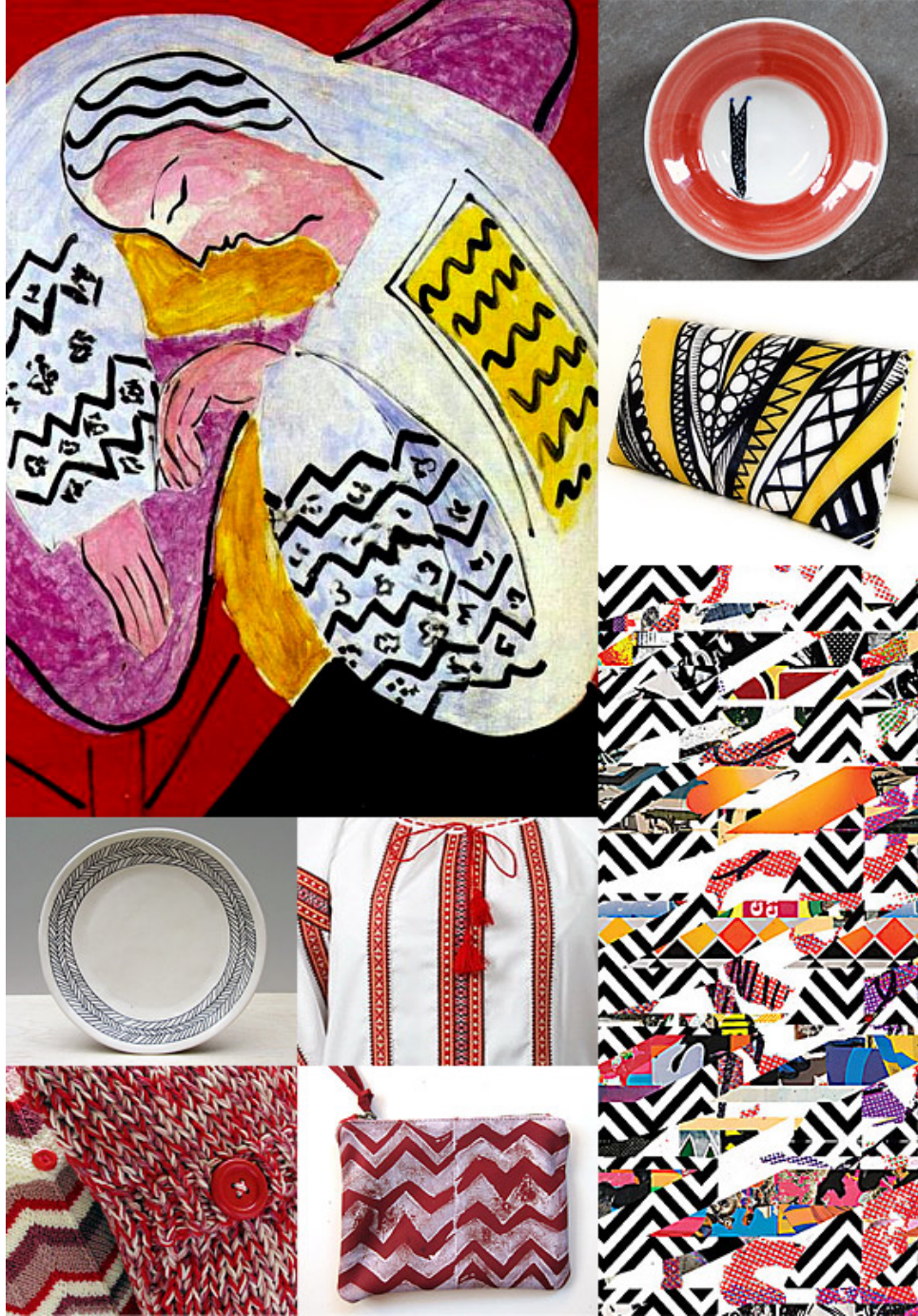

Şekil 24. Matisse'in Çalışmalarından Esinlenilen Kolaj Görünümlü Baskı Kumaş (Blog.citycraftonline, 2013).

Şekil 25.Matisse; ‘Dancers’ ve Erte; Romain De Tiroff
(Char.txa.cornell, 2013).

Klasik tarzlı, dökümlü ve yüzeyi egzotik etkilerle süslenmiş elbise 1918 yılında ünlü modacı ‘Erte’ tarafından Henri Matisse’in ‘Dancers’ isimli eserinden (Şekil 25) tasarlanmıştır.

Şekil 26. Henri Matisse 'The Dream' 1940 ve Çeşitli Tasarımlar
(Moodsandappetites, 2012).

Henri Matisse 1940 yılında tamamladığı Düş'ün üzerinde yaklaşık bir yıl çalışmıştır. Bu resim için poz veren modellerin sonuncusu yakın zamanda Nice'e göç eden son Osmanlı padişahı II. Abdülhamid'in büyük torunu Nermin Sultan'dır (Crepaldi, 2001, s.109). 'The Dream (Düş)' isimli bu eserden ilham alınarak çanta, bluz, yastık örtüleri, örgü hırka, kolajlar ve porselen kase gibi çeşitli ürünler ve tekstiller tasarlanmıştır.

Şekil 27. Henri Matisse'in 'Panel With Mask (1947)' Tablosundan Yola Çıkılarak Tasarlanan Çeşitli Ürünler (Moodsandappetites, 2012).

Şekil 28. Kumaş Desen Tasarımı ve Henri Matisse 'Joy of Life'
(Char.txa.cornell, 2013).

Şekil 29. Andre Derain'in 'Landscape' İsimli Eserinden Renk İlişkileri İle Soyutlama
Yapılarak Hazırlanan Kumaş Desen Tasarımı (Char.txa.cornell, 2013).

Şekil 30. Andre Derain “*Riou Bridge Over*” ve Çeşitli Tasarımlar(Moodsandappetites, 2012).

‘Riou Bridge Over’ isimli eser 1906 yılında Andre Derain tarafından yapılmıştır. Bu eserden yararlanarak ise; ipek eşarp, ceket bluz ve desenli pantolon kombini gibi tekstillerile cam vazo gibi ürünler tasarlanmıştır.

Şekil 31. Andre Derain 'L'Estaque' ve Çeşitli Tasarımlar(Moodsandappetites, 2012).

Raoul Dufy ise modacı Paul Poiret ile çalıştıktan sonra, Nisan 1912 yılında Bianchini-Férier (kumaş fabrikası) ile sözleşme imzalamıştır. Bu işbirliğinden doğan, sanatçının orijinal çizimlerinden ve tekstil uygulamalarından oluşan arşiv büyük bir "hazine" niteliği taşımaktadır. Bu büyük arşivin kayıtları Bianchini-Férier tarafından bugün hala saklanmaktadır (Şekil 39) (Dufy-Bianchini, 2014).

Şekil 32. Raoul Dufy Çizimleri ve Tekstil Uygulamalarından Oluşan Arşiv (Dufy-Bianchini, 2014).

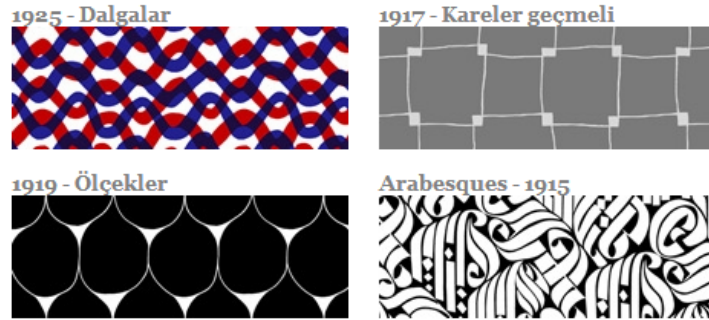
Şekil 33. Raoul Dufy Tarafından Bianchini Ferier Markası İçin Tasarlanan Dört Ana Temadan Oluşan Koleksiyon (Dufy-Bianchini, 2014).

Şekil 34. Raoul Dufy Tarafından Bianchini Ferier Markası İçin Tasarlanan 'Hayvanlar' Temalı Koleksiyon (Dufy-Bianchini, 2014).

Şekil 35. Raoul Dufy Tarafından Bianchini Ferrier Markası İçin Tasarlanan ‘Çiçekler’ Temalı Koleksiyon (Dufy-Bianchini, 2014).

Şekil 36. Raoul Dufy Tarafından Bianchini Ferrier Markası İçin Tasarlanan ‘Geometrik’ Temalı Koleksiyon (Dufy-Bianchini, 2014).

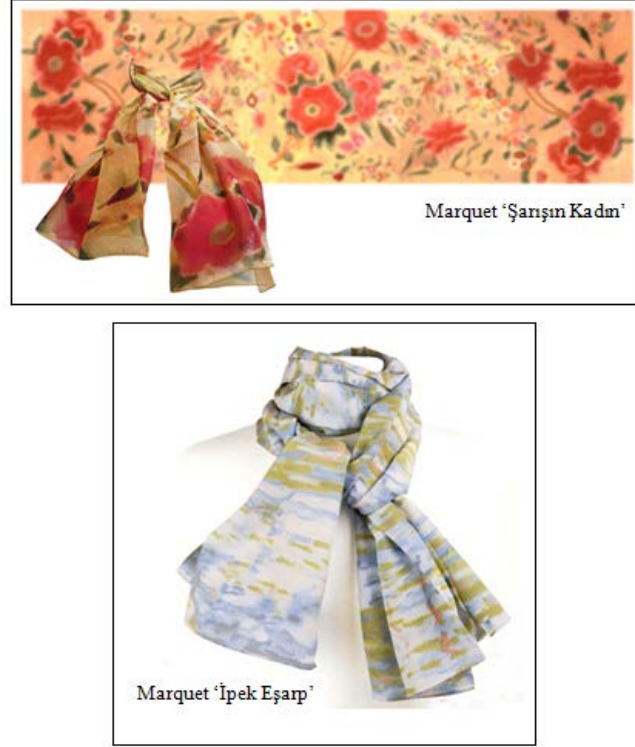
Şekil 37. Raoul Dufy Tarafından Bianchini Ferrier Markası İçin Tasarlanan ‘Yaşam Sahneleri’ Temalı Koleksiyon (Dufy-Bianchini, 2014).

İpek üzerine baskı tekniği ile çeşitli aksesuar üretimleri yapan ‘Brochier Soieries’ firması da ünlü sanatçılardan esinlenerek büyük bir koleksiyon oluşturmuştur. Bu koleksiyonda ‘Bianchini Ferier’in arşivinden alınan sanatçı Raoul Dufy’ye ait desenlerden üretilmiş eşarp ve kravatlar da yer almaktadır.

Şekil 38. İpek Eşarp ve Kıravat (Brochiersoieries, 2011).

Yine ‘Brochier Soieries’ firmasının ünlü sanatçılardan esinlenerek oluşturduğu koleksiyonunda Fovizm akımı sanatçılarından Albert Marquet’in de eserlerinden tasarlanarak üretilen eşarp ve kravatlar da yer almaktadır (Şekil 39):

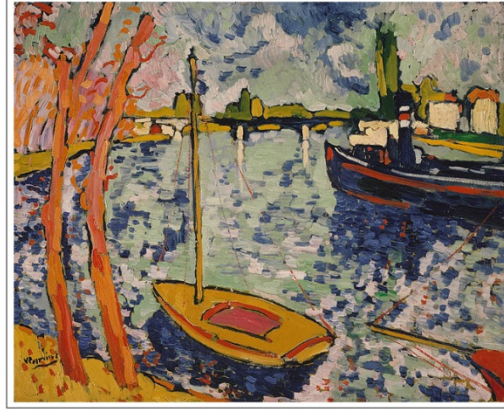

Şekil 39. İpek Eşarplar (Brochiersoieries, 2011).

Fovizm akımı sanatçılarından Maurice De Vlaminck’in de eserlerinden çeşitli tekstiller tasarlanmıştır:

Şekil 40. Vlaminck’in ‘View of the Siene’ İsimli Eserinden Tasarlanan İpek Kravat (Zazzle, 2014).

Şekil 41. Vlamink 'The River Seine at Chatou' (Huzza, 2013).

Şekil 42. Vlamink'in 'The River Seine at Chatou'İsimli Eserinden Tasarlanan Elbise (Huzza, 2013).

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve verilerin çözümlemesi konuları üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma 20.yy sanat akımlarından Fovizm akımının; renk, desen ve kompozisyon özellikleri yansıtılarak üretilen perde desen tasarımlarını sunmaya ve daha sonra yapılacak olan tasarımlara kaynak oluşturmaya yönelik tarama modelinde bir araştırmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma kapsamında ele alınan ‘Tek Desen’ tasarım ofisi çalışmanın evrenini, “Tek Desen” tasarım ofisinde Fovist yaklaşımlarla üretimi gerçekleştirilen 20 adet perde desen tasarımı ve bu konuda çalışmalar yürüten 8 kişilik tasarım grubu ise çalışmanın örneklem grubunu oluşturmuştur.

3.3. Ölçme Araçları / Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerini toplamak amacıyla bilgi formu ve görüşme formu olmak üzere iki ölçme aracından yararlanılmıştır. Tarama modelinde hazırlanan bu çalışmada, ‘Tek Desen’ tasarım ofisinde; Fovizm akımı özellikleri yansıtılarak üretilen perde desen tasarımları ve tasarımların oluşumunda esin kaynağı olan eserler ile ilgili bilgi edinmek amacıyla “Bilgi Formu” (Ek 1) ve Fovist tarzda üretilen perde desenlerinin tasarım süreci ile süreci etkileyen faktörleri belirlemek için “Görüşme Formu” (Ek 2) veri toplama araçları olarak kullanılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Fovizm akımı ve Fovist tarzda üretilen perde desen tasarımları ile ilgili veriler; araştırma alanı üzerine yazılmış tarihi ve teknik yayınlardan, yapılmış sanat çalışmalarından, konu ile ilgili kitap, dergi, makale, internet kaynakları, bilgi formları ve “Tek Desen” tasarımcıları ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler üzerinden elde edilmiştir.

Bilgi Formu; araştırmada Fovizm akımı özellikleri yansıtılarak üretilen perde desen tasarımları (desenin adı, bulunduğu yer, boyutları, üretileceği teknik, hikayesi, desende kullanılan renkler, kompozisyon) ve tasarımların oluşumunda yararlanılan Fovist eserler ile ilgili bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından “Fovist eserlerden ve Fovist yaklaşımla üretilmiş kumaş desenlerinden yola çıkılarak tasarlanan perde desenleri” ve “Fovizm akımının genel özelliklerinden yola çıkılarak tasarlanan perde desenleri”ni incelenmek üzere hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Görüşme Formu; ‘Tek Desen’ tasarım ofisine ait firma bilgileri, Fovist tarzda perde desenleri hazırlayan tasarımcıların demografik özellikleri, mesleki özellikleri, tasarım sürecini etkileyen faktörler hakkında veri toplama amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve 47 sorudan oluşan form yüz yüze görüşme tekniği ile uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma süresince Fovist eser örneklerinden yararlanılarak üretilmiş tekstil tasarımlarından elde edilen veriler ile Tek Desen’de Fovist yaklaşımlarla üretilen perde desen tasarımları yarı yapılandırılmış görüşmelerin sonuçlarına göre uygun konu başlıkları altında değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR ve YORUM

4.1. “Tek Desen” Tasarım Ofisi

Fovist tarzda üretilen tekstil ürünleri incelendiğinde ev tekstili, giyim ve dekoratif tekstil ürünleri gibi çok geniş kapsamda üretimlerin yapıldığı görülmüş, ancak perde tasarımlarına pek rastlanmamıştır. Bu nedenle konu bağlamında ülkemizde tasarım üretimi yapan, tasarım sektöründe öncü ve lider bir kuruluş olan ve geçmiş yıllarda az da olsa araştırma konusuna uygun koleksiyonlar hazırlayan “Tek Desen” tasarım ofisi ele alınmıştır. “Tek Desen” tasarım ofisi İbrahim Tekin tarafından 1981 yılında Bursa’da kurulmuştur.

Şekil 43. Tek Desen Tasarım Ofisi Binası, Firma Kurucusu İbrahim Tekin ve Tasarım Grubu(Tekin, 2014).

Firma, alanında uzman sekiz kişilik tasarım ekibi ile üretim yapmaktadır. Tasarımcı pozisyonunda çalışanların mezuniyetleri ve meslekteki kıdemlerine ilişkin bilgiler Tablo 1. de ki gibi belirlenmiştir.

Tablo 1.

“Tek Desen” Tasarımcı Profilleri

Ad-Soyad	Mezun Olunan Üniversite ve Bölüm	Mesleki Kıdem
İbrahim Tekin	Uludağ Üniversitesi İşletme Bölümü	33 yıl
Hülya Yalçın	Uludağ Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü	28 yıl
Cemil Tekin	Uludağ Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	19 yıl
Mine Aydemir	Bursa Cumhuriyet Lisesi	18 yıl
Seda Çakır	Celal Bayar Üniversitesi Tekstil Bölümü	4 yıl
Betül Türkyılmaz	Uludağ Üniversitesi Tekstil Bölümü	3 yıl
Filiz Demiröz	Uludağ Üniversitesi Resim-İş Öğretmenliği Bölümü	2 yıl
Melike Çalışkan	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Tekstil Tasarımı Bölümü	2 yıl

Sekiz kişiden oluşan bu tasarım ekibi; deneyimlerini, teknoloji ve ileri görüşlülükle harmanlayarak en doğru, en estetik ve en hızlı hizmeti sunmaktadır. Tablo 1.de mezuniyet alanları desen tasarımına yönelik olan bireylerin çoğunlukta olduğu ancak farklı bölümlerden mezun olan tasarımcıların da bulunduğu görülmektedir. Farklı mezuniyet derecelerine sahip olan bu tasarımcılar da uzun yıllar meslekte edindikleri tecrübeler ile kendilerini tasarım alanında yetiştirmişlerdir.

Şekil 44. “Tek Desen” Tasarım Ofisinde Çalışma Ortamı (Tekin, 2014).

Ülke içinde yerli ve yabancı birçok ünlü markaya tasarımlar yapan firma dolayısıyla ülke dışında da adını duyurmuştur. Kurulduğu günden bu güne bayan giyim, erkek giyim, ev tekstili ve çocuk giyimi alanlarında tasarım ve renk ayrımı hizmeti veren “Tek Desen” tasarım ofisi, birçok farklı kombin ve renklendirme alternatifinin

sunulduğu geniş bir yelpazeye sahiptir. Firma tasarımcıları genelde baskı kumaş tasarımı üzerine uzmanlaşmıştır. Ancak Hülya Yalçın, Mine Aydemir ve İbrahim Tekin müşteri isteklerine bağlı olarak az da olsa dokuma (jakar-armür) deseni de hazırlamaktadırlar. Hülya Yalçın; aynı zamanda BUTGEM (Bursa Ticaret ve Sanayi Odası Eğitim Vakfı) Boya-Baskı Desen Tasarımı Bölümünde, Tekstil Desen Tasarımı üzerine eğitim vermektedir.

Tasarım sürecinde; moda, dekorasyon, görsel ve plastik sanatlar vb. konularında yazılı ve görsel yayınlar, defileler, fuarlar, sergiler ve internet erişiminden faydalanılmaktadır. Tasarımlar, baskı desenleri üretiminde yararlanılan “Photoshop” programında gerçekleştirilmektedir. Tek Desen’de renk tercihleri müşteri isteklerine ve trendlere göre değişkenlik gösterdiğinden, aynı müşteri tarafından dönem dönem mat ve kirlili renkler tercih edilirken, dönem dönem canlı ve doygun renkler de tercih edilebilmektedir. Bu nedenle Tek Desen’de nadiren özgür renk seçimleri yapılabilmektedir. Firma kapsamında genellikle moda ve trendler takip edilmekte, müşteri istekleri dikkate alınmaktadır. Ancak bunların dışına da çıkılarak nadiren özgür desenler de hazırlanmaktadır.

Ayrıca perde desen tasarımlarında Barok, Rokoko, Gotik tarzı, Neo-Klasizm, Pointilizm, Empresyonizm, Modernizm ve Fovizm gibi çeşitli sanat akımlarından esinlenilmektedir. Tek Desen’in Fovizm akımı renk ve desen özelliklerinden yararlanarak hazırladığı desenler dış piyasada iç piyasaya oranla daha çok tercih edilmektedir.

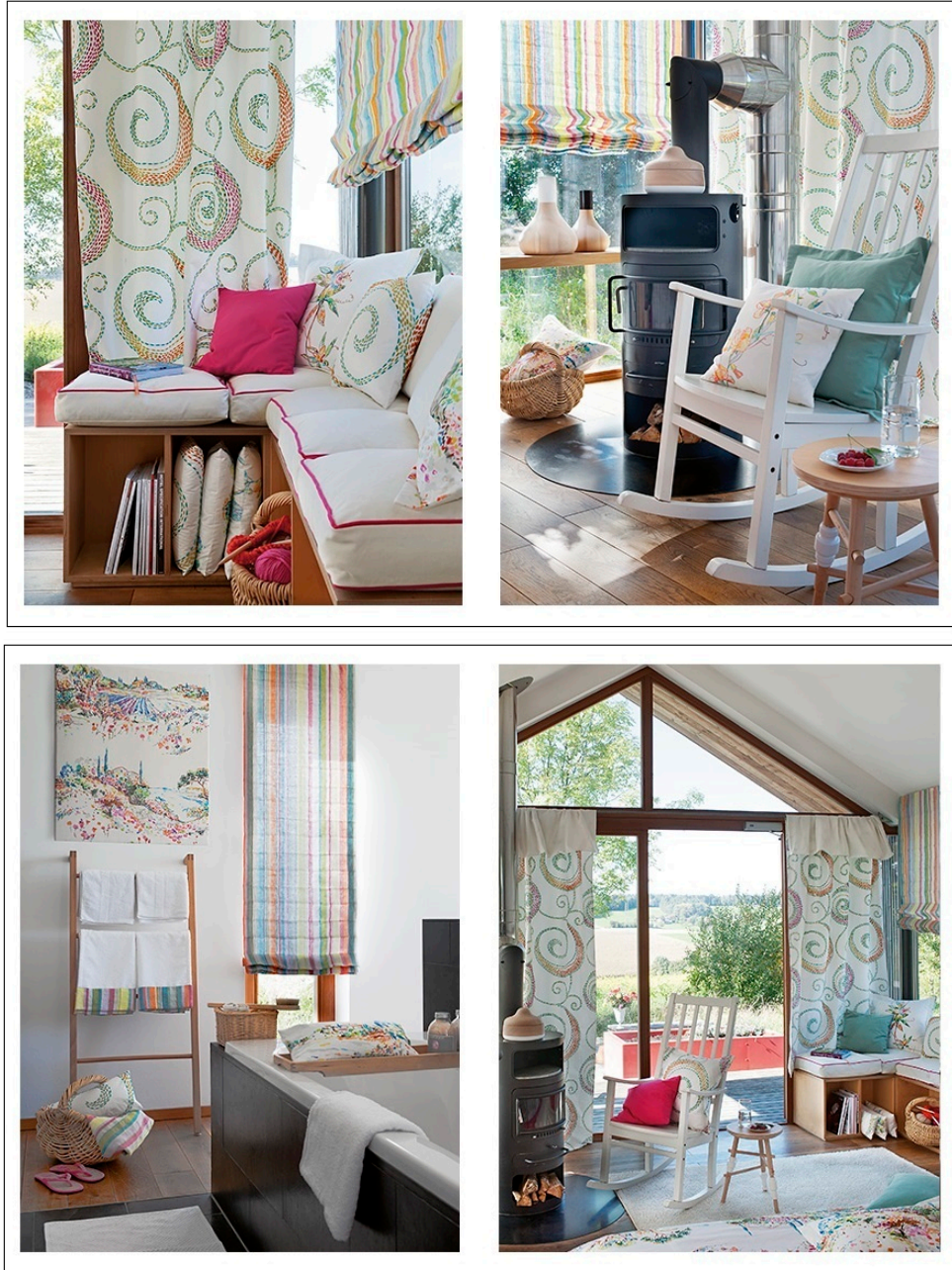
4.2. “Tek Desen” Tasarım Ofisinde Fovist Yaklaşımla Üretilen Perde Desenlerinin Tasarım Süreci ve Tasarımları Etkileyen Faktörler

Yaratma eylemi, sanat yaratmalarında olduğu gibi tek boyutlu değildir, tersine daha geniş kapsamlıdır. Bu nedenle uygulamalı sanatlarda karşılaşılan yaratma olayının, güzel sanatlardaki yaratma olayından daha fazla araştırmaya, bilgiye dayanan bir yaratma olduğu bilinmektedir (Alpaslan, 2003).

Tek Desen’de Fovist yaklaşımla oluşturulan perde desenlerinin de geniş kapsamlı araştırmalar sonucu ortaya çıktığı görülmüştür. Müşteri isteklerinin genellikle aynı tarzda olması sebebiyle tasarımlar bir süre sonra monotonlaşmaktadır. Bu nedenle ‘Tek Desen’ tasarımcıları desenleri monotonlaştığında daha çok örnek incelemekte hatta bazı durumlarda ofis dışına da çıkarak daha fazla araştırma yapmaktadır. Tasarım süreci

içinde benzer tasarımlardan kaçınmak için piyasadaki diğer tasarımcıları takip etmektedirler. Bunun için özellikle yurt içi ve yurt dışında gerçekleşen fuarlar, moda, dekorasyon ve sanat konularındaki yazılı ve görsel yayınlar izlenmektedir.

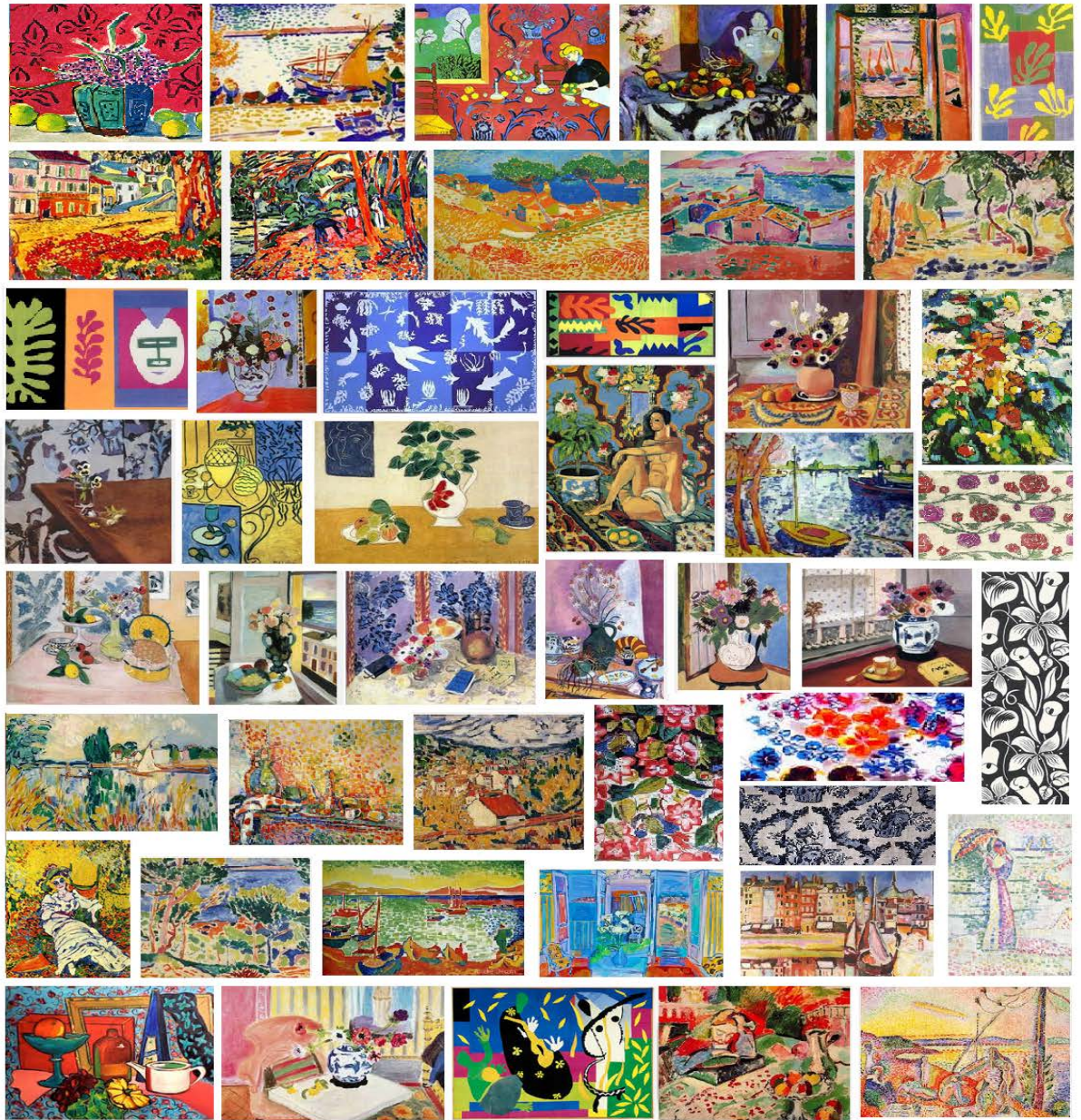
Tek Desen'in Fovist tarzda koleksiyon hazırlama fikrinin çıkış noktası da, 2013 yılında Almanya'da katıldıkları bir fuar ziyaretidir. Ev tekstil fuarında "JAB-Anstoetz" isimli firmadan alınan "For Seasons" koleksiyonuna ait bir katalog, tasarım ekibini bu koleksiyonu oluşturmaya hazırlamıştır.

Şekil 45. "JAB-Anstoetz" Firmasının "For Seasons" Koleksiyonuna ait Katalog (Jab, 2013).

“Tek Desen” tasarım ekibinde yer alan Filiz Demiröz ile yapılan görüşmeden elde edilen bilgilere göre; ilham kaynağı olan bu katalogdaki bitmiş ürünlerin özellikleri Fovizm akımı özelliklerini yansıttığından dolayı böyle bir fikir doğmuştur. Lisans eğitimini resim bölümünde tamamlaması sebebiyle sanat akımları hakkında geniş bilgi sahibi olan Filiz Demiröz bu koleksiyonun hazırlanmasında öncü olmuştur.

Araştırma konusuna uygun bu koleksiyonun tasarım süreci ele alındığında; bir tasarım önerisinin ortaya koyulması, tasarım önerisine yönelik hazırlıklar (araştırma-arşiv oluşturma), tasarımın oluşma-gelişme dönemi ve önerinin doğrulanması aşamalarından meydana geldiği görülmektedir.

Şekil 46. Tasarım Önerisine Yönelik Oluşturulan Arşiv

Tasarım süreci bahsedilen bu tasarım önerisi ile başlamıştır. Önce üretilmesi istenen veya düşünülen ürünlerin yapısal ve görünüm özellikleri, üretileceği baskı tekniği gibi genel özellikler belirlenmiştir. Desenlerin Fovizm akımına ait eserlerden esinlenerek tasarlanacak desenler olması sebebi ile üretileceği baskı tekniği digital baskı olarak belirlenmiştir. Digital baskı tekniğinde müşterinin istediği herhangi bir resmin bile perdesinde yer alması mümkündür. Firma, sadece tasarım üretimi yaptığından dolayı tasarım sürecinin bu aşamasında, üretilecek ürünün satış fiyatı limitleri ve kullanım özellikleri gibi unsurları dikkate almamıştır. Ancak tasarımı ürüne dönüştürecek olan firmaların üretim maliyeti düşünülerek az da olsa ekonomiklik faktörü göz önünde bulundurulmuştur. Tasarım önerisi belirleme aşamasını bilgi toplama aşaması takip etmektedir. Bu aşamada tasarım önerisine yönelik geniş kapsamlı araştırma yapılarak bir arşiv oluşturulmuştur. Bu arşivde Fovist sanatçıların eserleri ve bazı tekstil tasarımları bulunmaktadır (Şekil 46).

Daha sonra toplanan tüm bu eserler tasarıma hazırlık aşamasından geçmiştir. Hazırlık aşamasında; araştırmalar sonucu oluşturulan arşivdeki Fovizm akımına ait eserlerden; tasarım aşamasında kullanılmak üzere çeşitli görseller ve renkler tespit edilmiştir (Şekil 47).

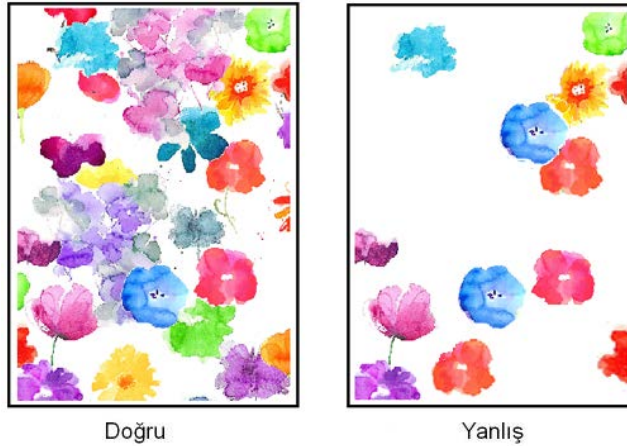

Şekil 47. Tasarım Aşamasında Kullanılmak Üzere Akıma ait Eserlerden Seçilen Görseller ve Renklerin Örneği

Desenler sınırsız renk kombinasyonlarının elde edilebildiği dijital baskı tekniğinde üretileceği için renk tespitlerinde herhangi bir sınırlama yapılmamıştır. Ancak siyah rengin olmamasına özen gösterilmiştir. Toplanan tüm görsellerin ve seçilen bu renklerin birbirleriyle ilişkilendirilmeleri yapılmıştır. Görsellerin tasarıma katkısı olmayacak kısımları atılmış ve hepsi tasarım aşamasına hazır hale getirilmiştir. Yapılacak tasarımlarda, kullanılacak görseller ve tespitler doğrultusunda belirlenen

renklerle taslaklar hazırlanıp, fikirler somutlaştırılmıştır. Ancak tasarımlar yapılırken kâğıt üzerinde çalışmak tasarımcıların gerçek anlamda yaratıcılığını kullanabilmesi için daha gerekli görülmüştür. Tasarımları kâğıt üzerinde yapılan desenlerin hazırlıkları aynı şekilde yapılmamıştır. Bu şekilde tasarlanan desenler için, önce arşivdeki eserler incelenmiş, kullanılacak renkler belirlenerek, uygulanacak tekniğe göre malzemeler ile elde tasarımlar yapılmıştır. Bu yöntemde tasarım belli bir aşamaya geldiğinde, bilgisayara aktarılmıştır. Buradan elde edilen sonuçlarla teknolojik bilgi, malzeme, makine olanakları (uygulanabilirlik) gibi bilgiler ile tasarımcı gücü birleştirilerek desen tasarımları yapılmaya başlanmıştır.

Tasarım aşaması öncelikle ölçülendirme ile başlamıştır. Digital baskıda desen raportlarının boyu istendiğinde metrelerce uzunlukta olabilir. Klasik baskıdaki gibi bir sınırlama yoktur. Ancak baskı eni 2,40 metredir. Baskı tekniğin bu özellikleri dikkate alınarak kompozisyonun oluşturulacağı sayfa düzeni veya bilgisayara aktarılan el çizimleri ölçülendirilmiş ve tüm hazır görseller raportlanacak şekilde düzenlenmiştir. Düzenleme aşamasında bu raportlama özelliğinin yanında tüm tasarım öğeleri (şekil, nokta, çizgi, renk, doku, değer) kompozisyon öğeleri ve ilkeleri önderliğinde(zıtlık, boşluk, denge, ritim, uygunluk, yön, ölçü, tekrar) zemin üzerinde düzenlenmiştir.

Şekil 48. Kompozisyon Öğeleri ve İlkelerine Uygun Bir Düzenleme Örneği

Düzenleme; tasarım öğelerinden en fazla şekil, nokta ve renk öğeleri kullanılarak yapılmıştır. Kompozisyonlarda genellikle renk ve yön öğelerine bağlı olarak da zıtlık ilkesi uygulanmıştır. Biçimsel öğelerin aralarındaki benzerlikler ve farklar dikkate alınarak yeni formlar üretme çabası içinde denemeler yapılmış ve kompozisyonlar tamamlanmıştır. Tasarımcının kattığı özgün çizgilerle de estetik değer taşıyan perde desenleri tasarlanmıştır. Özgün çizimler, genelde koleksiyon

konusuna uygun olarak seçilen donelerin benzeri olarak şekillendirilmiştir. Tasarımcıların tüm bu denemeleri onun yaratıcılığını ve yapılan tasarımın estetiğini geliştirmiştir.

Bu işlemler el ile yapıldığında belli bir sürede ancak bir veya iki tasarım yapılabilirken, tasarım programı (Photoshop) kullanıldığında bu sayı 3 veya 4'lere kadar çıkabilmektedir. Programın, çalışma aşamasında, modelin arasından motif çıkartma veya ekleme, büyütme, küçültme gibi değişikliklere de olanak sağlaması ayrı bir avantaj olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca tüm tasarımların üretileceği teknik dijital baskı olması sebebiyle, desen yapımından üretim safhasına kadar, klasik baskı tekniğine göre çok daha kısa zamanda tamamlanmıştır. Çünkü klasik baskı tekniğindeki gibi renk ayrımı, deseni şablona hazırlama ve numune baskı gibi aşamalar yoktur. Numune baskı işlemi sadece kartela oluşturmak için yapılmaktadır.

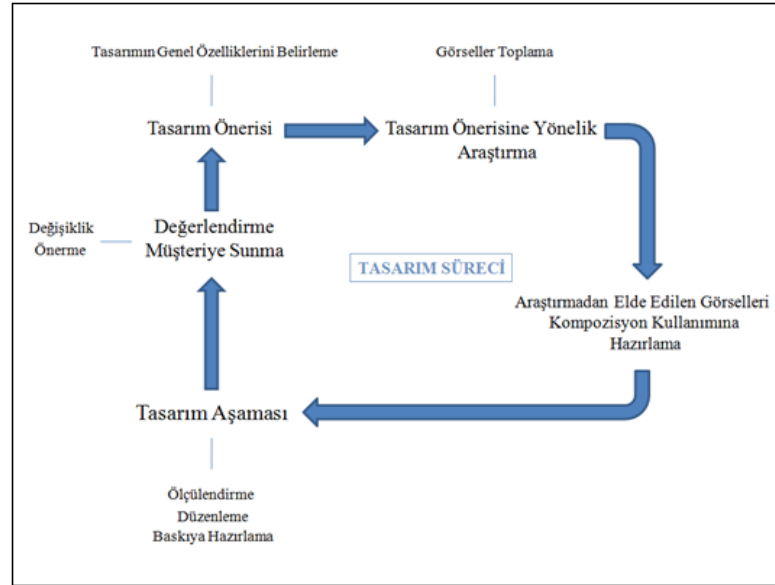
Şekil 49. Bilgisayarda Tasarım Aşaması

Yapılan tasarımların ne derece özgün ve yaratıcı olduğu tasarımın başarısı için oldukça önemlidir. Uzun süren bir tasarım aşamasının sonunda tasarımı bitmiş olan desenlerin; görünüş, fiziksel özellikler, biçim gibi faktörleri ve pazar uygunluğu göz önüne alınarak tasarım ekibindeki diğer tasarımcılar ile birlikte değerlendirme işlemine geçilmiştir. Üretimi yapılacak olan tasarımların seçiminde firmanın hitap ettiği kitleye tasarım yapmak, ekonomiklik açısından piyasaya uygun ürünler üretmek, firmaların tasarım seçiminde önemli bir rol oynamaktadır. Kriterlere uygun görülen tasarımlar numuneye dönüştürülerek müşteriye sunulmuştur.

Tasarımın müşteriye sunulmasının sonunda önceden görülemeyen aksaklıklar (düşük oranda) ortaya çıkmıştır veya müşteri bazı değişiklikler önermiştir. Bu durumda tasarımda müşteri istekleri doğrultusunda ufak değişikliklere gidilerek geliştirilmiştir.

Bu desenlerin değiştirilip tekrar basılması, dakikalarla ifade edilen bir zamanda yapılmıştır. Digital baskı desenlerinde hata oranı ve baskı firesi yok denecek kadar azdır. Ayrıca yapılan tasarımlar eskiden kataloglar halinde saklanırken şimdi bilgisayar yardımıyla arşivlenebilmektedir. Aynı desen çok uzun zaman sonra bile aynı renklerde ve tonlarda basılabilmektedir.

Bununla birlikte deseni satın alan firmanın üretimi gerçekleştirip satışa sunmasıyla, tüketicinin istekleri veya değişen ihtiyaçları daha iyi tespit edilmiştir. Bu tespitler mevcut tasarımın geliştirilmesi için kullanılabildiği gibi yeni ürünlerin tasarımları için farklı fikirler de doğurmuştur. Tüm bu tasarım süreci Şekil 51. de gösterilmiştir.

Şekil 50. 'Tek Desen' Tasarım Ofisinde Tasarım Süreci

Ancak tasarım sürecinde, yönlendirici olan tasarlanacak perdenin deseninden, çeşidine, üretimine kadar onun hangi sınırlayıcı etkenlere bağlı olduğunu belirleyen unsurlar vardır. Tasarımcılar, herhangi bir görseli model olarak alsa bile, yaratma eylemini tüm bu sınırlayıcı etkenlere bağlı olarak gerçekleştirmiştir.

Görüldüğü gibi "Tek Desen" tasarım ofisinde hazırlanan bu koleksiyonun tasarım sürecinde de sanat faktöründen doğrudan etkilenilmiştir. Koleksiyonun ilk verileri bir ev tekstili fuarından toplanmış, dolayısıyla tasarım sürecinin başlaması fuar faktörüne bağlı olarak gerçekleşmiştir. Tasarım sürecinde önemli bir yer edinmiş olan tasarımcılar ise ilk olarak ortaya çıkan yeni koleksiyonun, yönünün belirlenmesinden yeni tasarımların geliştirilmesine kadar sürecin her aşamasında önemli rol

oynamışlardır. Tasarımcıların perde desenlerini oluştururken kullandıkları kompozisyon öğeleri ve ilkeleri tasarımların estetik boyutunu belirlemiştir. Ayrıca tasarım sürecinin neredeyse her aşamasında kullanılan bilgisayar da tasarımcılar için büyük rahatlık sağlayarak süreci etkileyen en önemli faktör olmuştur.

Tasarım sürecini etkileyen tüm bu faktörler aynı zamanda tasarımı şekillendiren, beğenilir kılan ve gündemde tutan faktörlerdir. Gündemi yakalamak, firmalar arasındaki rekabet ortamında yarışabilmek, tasarımı etkileyen bu faktörlerin çok iyi kullanılması ve esnek bir tasarım anlayışının kazanılması ile mümkündür.

4.2.1. Fovist Yaklaşımla Üretilen Perde Desen Tasarım Örnekleri

“Tek Desen” tasarım ofisinde “Fovizm akımının genel özelliklerinden yola çıkılarak tasarlanan perde desenleri” ile “Fovist eserlerden ve Fovist yaklaşımla üretilmiş kumaş desenlerinden yola çıkılarak tasarlanan perde desenleri”ni incelenmek ve tasarımların oluşumunda yararlanılan Fovist eserler hakkında bilgi toplamak amacıyla 15 adet “Bilgi Formu” hazırlanmıştır. Bu bilgi formlarında desenin adı, bulunduğu yer, boyutları, üretileceği teknik, desende kullanılan renkler ve desenin hikayesi ile kompozisyonu yer almaktadır.

4.2.1.1. Fovizm Akımının Genel Özelliklerinden Yola Çıkılarak Tasarlanan Perde Desenleri

Fovist tarzda koleksiyon hazırlama fikrinin olduğu “JAB-Anstoetz” firmasının kataloğundaki bitmiş ürünler; Fovizm akımı sanatçılarının parlak renkleri tuval üzerinde noktalar halinde uyguladıkları eserleri anımsattığından dolayı “Tek Desen tasarım ofisinde öncelikle akımın bu tarz eserlerinin genel özelliklerinden yola çıkılarak 6 adet perde deseni tasarlanmıştır (Bilgi Formu 1). Sonrasında akımın natürmort eserlerinin birçoğunda yer alan seramikler, mavi beyaz tonlamalı kumaşlar ve mutfak gereçleri de tasarımcılar için ilham kaynağı olmuş bu özellikte de 2 adet perde deseni tasarlanmıştır (Bilgi Formu 2 ve 3).

BİLGİ FORMLARI

Bilgi Formu No:1

Desenin Adı: 23410, 23411, 23412, 23413, 23414, 23415

Esinlenilen Fovist Eser: Fovizm Akımına Ait Natürmort Eserler

Bulunduğu yer: Tek Desen 2013 Arşivi

Boyutları

En: 80

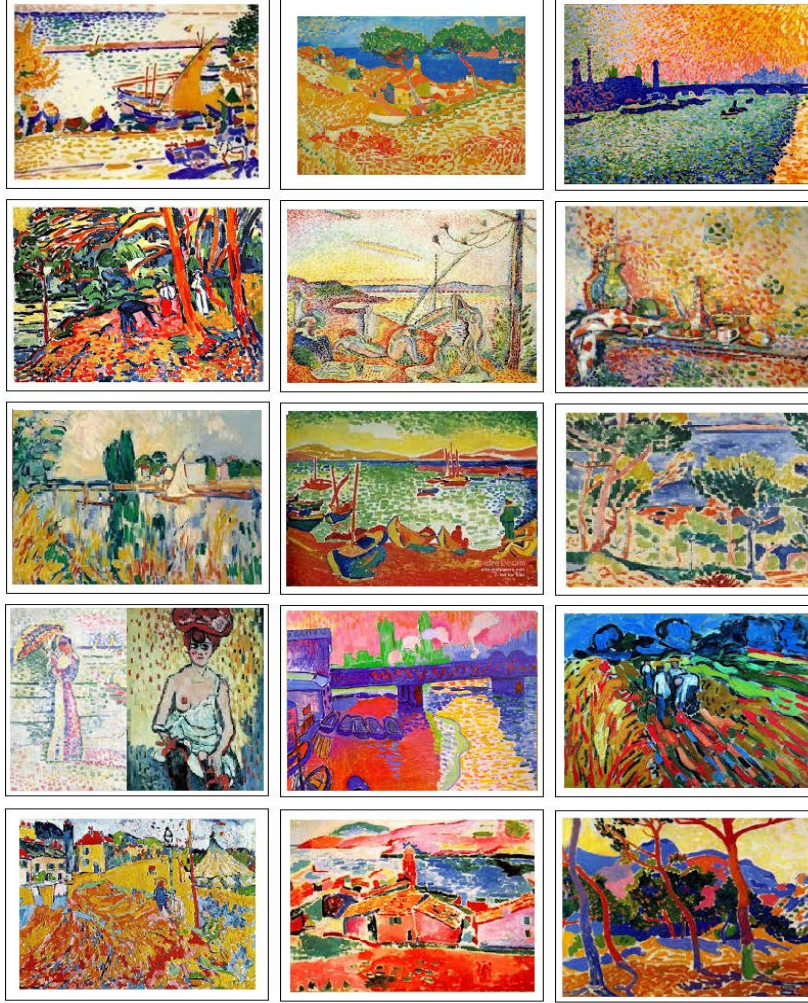
Boy: 145

Desenin Üretileceği teknik: Digital Baskı

Kullanılan renkler:

Desenin Hikayesi

Kompozisyon: “Tek Desen” tasarım ekibinden 6 kişinin ayrı ayrı tasarladığı bu desenler; Fovizm Akımı sanatçıların parlak renkleri tuval üzerinde noktalar halinde uyguladıkları bu tarzdaki eserlerin genel özelliğinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Ayrıca bu eserlerde yer alan ağaçlar, evler, tarlalar ve yelkenler de büyük oranda desen tasarımlarında esin kaynağı olmuş ve bu nesnelerin öne çıktığı perde desenleri tasarlanmıştır. Ancak aralarında bir desen noktacı özellikte, farklı yön ve boyutlardaki şal motifleri ile tasarlanmıştır. Tasarımcıların renk tercihi, yukarıdaki vb. eserlerin çoğunluğunda kullanılan parlak renkler gibidir. Güçlü ve parlak renklerle keskin kontrastlar oluşturulmuştur. Kumaşlar tasarlanırken bu nesneler beyaz zemin üzerine yerleştirilmiş ve boşluklar dengeli bir biçimde dağılmıştır. Desenlerin tamamı önce kağıt üzerinde suluboya ile tasarlanmış daha sonra bilgisayarda tamamlanmıştır.

Bilgi Formu No: 2**Desenin Adı:** 23440**Esinlenilen Fovist Eser:** Fovizm Akımına

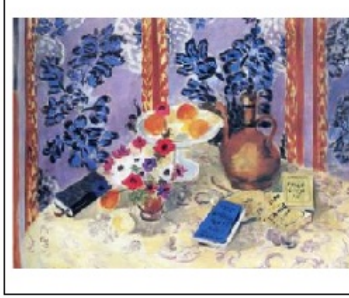
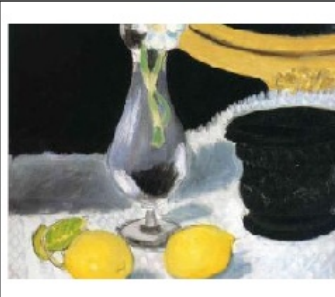
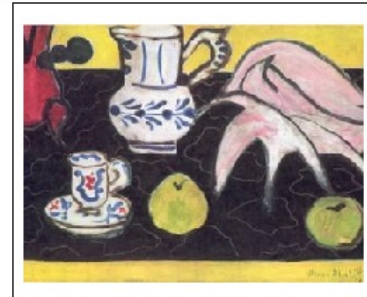
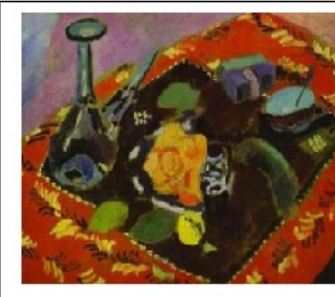
Ait Natürmort Eserler

Bulunduğu yer: Tek Desen 2013 Arşivi**Boyutları****En:** 80**Boy:** 145**Desenin Üretileceği teknik:** Digital Baskı**Kullanılan renkler:**

Kompozisyon: Tek Desen tasarım ekibinden Mine Aydemir'in tasarladığı bu desen de natürmort resim tarzına yakındır. Desendeki objeler serpmiş şekilde yerleştirilmiştir.

Desen Fovizm Akımı sanatçılarının yukarıda görüldüğü gibi natürmort eserlerinin temel özelliği olan bardak, şişe, kase gibi mutfak gereçlerinin ve vazo, saksı gibi nesnelerin öne çıktığı bir perde deseni olmuştur. Tasarımcının renk tercihi, yukarıdaki vb. eserlerin çoğunluğunda kullanılan seramiklerin, mavi tonlamalı kumaşların renkleri gibidir. Kumaş tasarlanırken bu objeler beyaz zemin üzerine yerleştirilmiştir ve yine mutfak için uygun olabilecek bir kumaş olmuştur. Desenin tasarımı tamamen bilgisayarda tamamlanmıştır.

Desenin Hikayesi

Bilgi Formu No: 3**Desenin Adı:** 23420**Esinlenilen Fovist Eser:** Fovizm Akımına
Ait Natürmort Eserler**Bulunduğu yer:** Tek Desen 2013 Arşivi**Boyutları****En:** 80**Boy:** 145**Desenin Üretileceği teknik:** Digital Baskı**Kullanılan renkler:**

Kompozisyon: Tek Desen tasarım ekibinden Mine Aydemir; tasarladığı bu desen ile kumaşa natürmort bir resim tarzı kazandırmıştır.

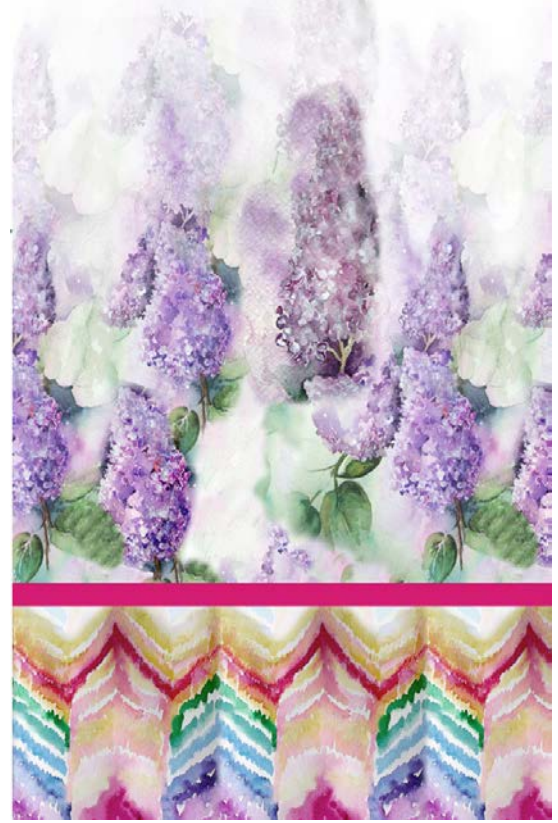
Tasarımcı Fovizm Akımı sanatçılarından yukarıda görülen vb. natürmort eserlerinden yola çıkarak oluşturduğu formları farklı yönlerde beyaz bir zemin üzerine yerleştirmiş ve mutfak için uygun olabilecek bir perde deseni oluşturmuştur. Bu formlardan bazılarını renkler ile öne plana çıkarmış bazılarını ise çizgisel olarak arka planda bırakmıştır. Ayrıca tasarımcı natürmort tablolarında genel olarak kullanılan renkleri tercih etmiştir. Deseni öncelikle kağıt üzerinde pastel boya kullanarak tasarlamış, daha sonra bilgisayarda tamamlamıştır.

Desenin Hikayesi

4.2.1.2. Fovist Eserlerden ve Fovist Yaklaşımla Üretilmiş Desenlerden Yola Çıkılarak Tasarlanan Perde Desenleri

Fovizm akımının genel özelliklerinden yola çıkılarak tasarlanan perdelerden sonra akım daha detaylı bir şekilde araştırılarak akımın sanatçılarına ait eserlerden, kumaş desenlerinden veya tablolardan yola çıkılarak oluşturulmuş kumaş desenlerinden esinlenerek 12 adet perde deseni tasarlanmıştır (Bilgi Formu 4-15).

Bilgi Formu No: 4**Desenin Adı:** 23424**Esinlenilen Fovist Eser:** Still Life With Lemons (Wikipaintings, 2014).**Bulunduğu yer:** Tek Desen 2013 Arşivi**Boyutları****En:** 80**Boy:** 145**Desenin Üretileceği teknik:** Digital Baskı**Kullanılan renkler:****Desenin Hikayesi**

Kompozisyon: “Tek Desen” tasarım ekibinden Betül Türkyılmaz kumaşı tasarlarken eserde kullanılan renkleri ve motifleri, beyaz zemin üzerinde düzenli bir şekilde yerleştirmiştir. Eserdeki sümbül motifi tasarlanan kumaş deseni üzerinde hep aynı yönde yerleştirilmiş ve suluboya etkisi ile giderek açılan renk tonları desene yumuşak bir görünüm kazandırmıştır. Ayrıca eserdeki pembe fonun üzerindeki motiflerden çağrışım yoluyla zikzak çizgiler oluşturulmuş ve desenin alt bölümünde kullanılmıştır. Bu zikzak çizgiler kumaşa hareket izlenimi kazandırmıştır. Tasarımcı kumaşı ilk olarak kağıt üzerinde suluboya ile tasarlamış daha sonra bilgisayarda tamamlamıştır.

Bilgi Formu No: 5

Desenin Adı: 23427

Esinlenen Fovist Eser: Henri Matisse
“Decorative Figure on an Ornamental Background” (Wikipaintings, 2014).

Bulunduğu yer: Tek Desen 2013 Arşivi
Boyutları

En: 80

Boy: 145

Desenin Üretileceği teknik: Digital Baskı

Kullanılan renkler:

Desenin Hikayesi

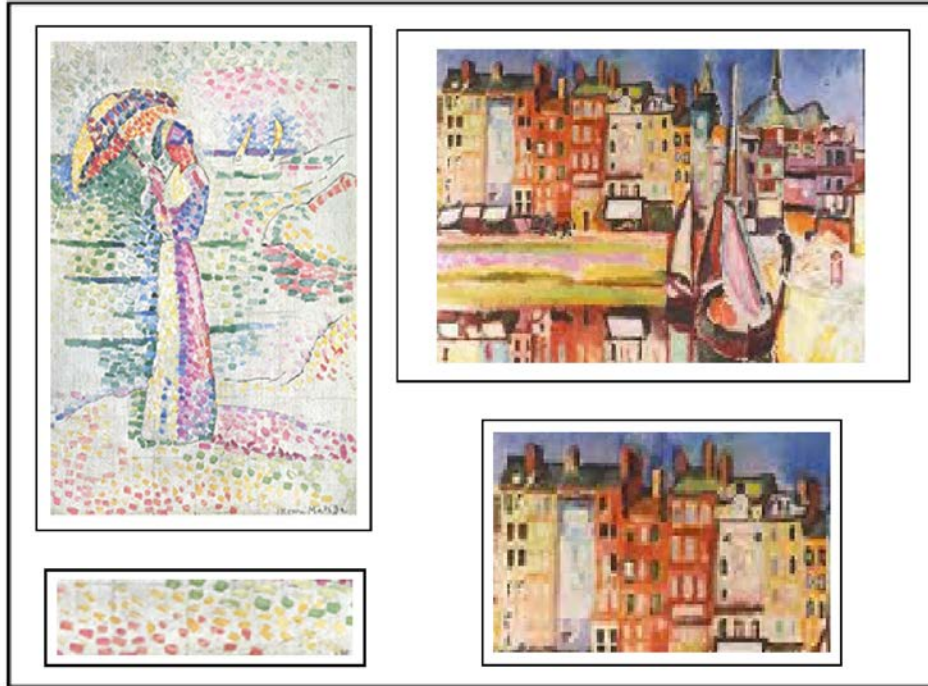

Kompozisyon: Henri Matisse’e ait bu eserin fonunda yer alan içerisinde gül demetinin bulunduğu çerçeve motifi sanatçının diğer birçok eserinde de görülebilir.

Tek Desen tasarım ekibinden Cemil Tekin’in tasarladığı perde deseni yukarıda da görüldüğü gibi tabloda alınan bu kesitten yola çıkılarak oluşturulmuştur. Tasarımcı kompozisyonunu oluştururken tabloda aldığı bu kesitteki renkleri tercih etmiştir. Seçilen renkler ve tonları kumaş üzerinde tüm motiflerde vurgulanmıştır. Ayrıca tasarımcı deseninde kullandığı bazı motifleri tablodakine benzer şekilde internetten araştırarak seçmiştir. Eserde ayrıntıları belli olmayan motifler, tasarımcının tasarladığı kumaşta ayrıntılı bir biçimde işlenmiştir. Böylece bütün kompozisyonda tekrarlanan daha net ve düzenli motifler oluşturulmuştur. Tasarımcı kumaşı tamamen bilgisayarda tasarlamıştır.

Bilgi Formu No: 6**Desenin Adı:** 23417**Esinlenilen Fovist Eser:** Henri Matisse
“Woman With a Parasol” (Tarihnotlari, 2014).

Raoul Dufy “Old Houses Along the Honfleur Dock” (Theredlist, 2014).

Bulunduğu yer: Tek Desen 2013 Arşivi**Boyutları****En:** 80**Boy:** 145**Desenin Üretileceği teknik:** Digital Baskı**Kullanılan renkler:****Desenin Hikayesi**

Kompozisyon: “Tek Desen” tasarım ekibinden Melike Çalışkan; bu perde desenini Fovizm Akımı sanatçılarından Henri Matisse ve Raoul Dufy’ye ait olmak üzere iki adet eserden esinlenerek tasarlanmıştır.

Matisse’in parlak renkler ve noktalar kullanarak yaptığı bu resim tasarımcıya ilham kaynağı olmuş, Dufy’nin eserindeki binaların görünümünü silüet biçiminde ve Matisse gibi noktalar halinde çalışarak ön plana çıkarmıştır. Tasarımcının yükselen bu binaların üzerinde kullandığı farklı boyut ve yönlerdeki scrollar da kompozisyona hareket kazandırmıştır. Ayrıca tasarımcı güçlü ve parlak renklerle keskin kontrastlar oluşturmuş, biçimleri ve zemindeki boşlukları dengeyi sağlayacak şekilde düzenlemiştir. Deseni önce kağıt üzerinde suluboya ile tasarlamış daha sonra bilgisayarda tamamlamıştır. Kompozisyon beyaz bir zemin üzerinde, tam tekrar ilkesine göre düzenlenmiştir.

Bilgi Formu No: 7**Desenin Adı:** 23421**Esinlenen Fovist Eser:** Henri Matisse

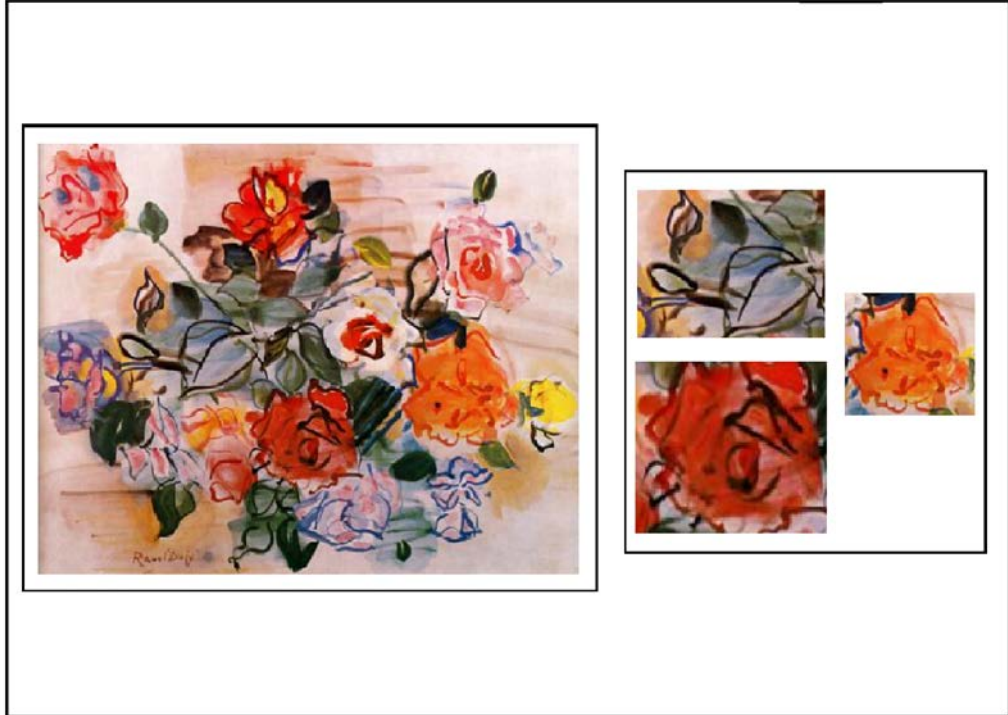
“Open Window” (Wikipaintings, 2014).

Raoul Dufy “Bouquet of Flowers” (Wikipaintings, 2014).

Bulunduğu yer: Tek Desen 2013 Arşivi**Boyutları****En:** 80**Boy:** 145**Desenin Üretilceği teknik:** Digital Baskı**Kullanılan renkler:****Desenin Hikayesi**

Kompozisyon: Tek Desen tasarım ekibinden Mine Aydemir; bu perde desenini Fovizm Akımı sanatçılarından Henri Matisse ve Raoul Dufy'ye ait olmak üzere iki adet eserden esinlenerek tasarlanmıştır.

Tasarımcı kompozisyonda; Dufy'nin eserindeki çiçek dolu vazoyu renkler ile öne plana çıkarmış, Matisse'in eserinde yer alan yeşil yapraklarla çevrilmiş pencere görünümünü de iki farklı biçimde ve çizgisel etkide çalışarak arka planda bırakmıştır. Ayrıca pencere önünde yer alan çiçek saksıları da tasarımcıya ilham kaynağı olmuş ve akımın natürmort eserlerinden derlediği çiçek saksılarıyla da kompozisyona hareket kazandırmıştır. Ortaya çıkan bu yeni motifler, karışık yönlerde ve farklı ölçülerde serpmeye şekilde yerleştirilmiş dolayısıyla zemin üzerindeki boşluklar bölünüp dengeyi sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Tasarımcı kompozisyonunda Dufy'nin eserinde yer alan canlı renkleri, ağırlıklı olarak da kendi ilave ettiği pastel tonları kullanmıştır. Ayrıca siyah rengi de kullanarak resimsel etkide bir desen tasarlamıştır. Tasarımcı deseni önce kağıt üzerinde karakalem ile çalışmış, daha sonra ön ve arka planı bütünleştirecek şekilde suluboya ile tamamlayarak bilgisayara aktarmıştır. Kompozisyon bej bir zemin üzerinde, tam tekrar ilkesine göre düzenlenmiştir.

Bilgi Formu No: 8**Desenin Adı:** 23430**Esinlenen Fovist Eser:** Raoul Dufy
“Pink Bunch” (Wikipaintings, 2014).**Bulunduğu yer:** Tek Desen 2013 Arşivi**Boyutları****En:** 80**Boy:** 145**Desenin Üretileceği teknik:** Digital Baskı**Kullanılan renkler:****Desenin Hikayesi**

Kompozisyon: Bu perde deseni de “Tek Desen” tasarım ekibinden Seda akır tarafından tasarlanmıştır. Ancak bu kompozisyon Raoul Dufy’nin “Bouquet De Roses” isimli eserinden esinlenilerek oluşturulmuştur.

Kompozisyon; sanatçının eserinde görülen gl ve yaprak motifleri kullanılarak düzenlenmiştir. Ortaya çıkan bu yeni desendeki motifler karışık yönlerde ve farklı ölçülerde neredeyse zeminde boşluk kalmayacak şekilde dengeli bir biçimde yerleştirilmiştir. Ayrıca tasarımcı Fovist tarzdaki parlak renkleri tercih etmiştir. Özellikle canlı tonlardaki kırmızı ve yeşil renklerini kullanarak hoş bir zıtlık yaratmış, bu renklere sarı ve turuncuyu da ekleyerek kompozisyonun düzeninde bir ritim oluşturmuştur. Az oranda siyah kullanarak da iek motiflerine hacim kazandırmıştır. Kompozisyonunu düzenlerken bu motifleri beyaz zemin üzerinde, yarım tekrar ilkesine göre yerleştirmiştir. Desen önce kağıt üzerinde suluboya ile çizgisel etkide çalışılmış daha sonra bilgisayarda tamamlanmıştır.

Bilgi Formu No: 9

Desenin Adı: 23431

Esinlenen Fovist Eser: Raoul Dufy'ye ait Baskı Kumaş Deseni (Dufybydesign, 2014).

Bulunduğu yer: Tek Desen 2013 Arşivi

Boyutları

En: 80

Boy: 145

Desenin Üretileceği teknik: Digital Baskı

Kullanılan renkler:

Desenin Hikayesi

Kompozisyon: “Tek Desen” tasarım ekibinden Seda akır’ın tasarladığı bu perde deseni de Fovizm Akımı sanatçılarından Raoul Dufy’ye ait bir başka kumaş deseninden esinlenilerek aynı tarzda tasarlanmıştır.

Kompozisyon; sanatçının deseninde görülen iek motifleri kullanılarak oluşturulmuştur. Ortaya çıkan bu yeni desendeki motifler, karışık yönlerde ve genellikle aynı ölçüde serpme şekilde yerleştirilmiş dolayısıyla zemin üzerindeki boşluklar bölünüp dengeyi sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca kompozisyonda, Dufy’nin tasarladığı kumaştaki renkler koyu tonları ile canlandırılmış ve tasarımcının ilave ettiği parlak kırmızı, mor, eflatun renkleri kullanmıştır. Tasarımcı kullandığı renklerle kompozisyonda zıtlık ilkesini uygulamış ve az oranda siyah kullanarak iek motiflerine hacim kazandırmıştır. Kompozisyonunu düzenlerken bu motifleri beyaz zemin üzerinde, yarım tekrar ilkesine göre yerleştirmiştir. Desen önce kağıt üzerinde suluboya ile tasarlanmış daha sonra bilgisayarda tamamlanmıştır.

Bilgi Formu No: 10

Desenin Adı: 23432

Esinlenilen Fovist Eser: Raoul Dufy'ye ait Baskı Kumaş Deseni(Platesareplates, 2011).

Bulunduğu yer: Tek Desen 2013 Arşivi

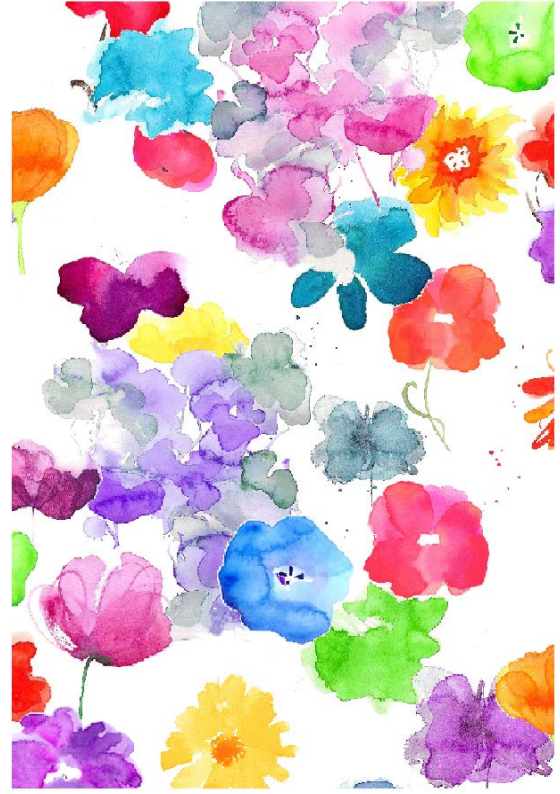
Boyutları

En: 80

Boy: 145

Desenin Üretileceği teknik: Digital Baskı

Kullanılan renkler:

Desenin Hikayesi

Kompozisyon: “Tek Desen” tasarım ekibinden Filiz Demiröz’ün tasarladığı bu perde deseni de Fovizm Akımı sanatçılarından Raoul Dufy’ye ait bir başka kumaş deseninden esinlenilerek aynı tarzda tasarlanmıştır.

Kompozisyon; sanatçının deseninde görülen çiçek motifleri kullanılarak oluşturulmuştur. Ortaya çıkan bu yeni desendeki motifler, karışık yönlerde ve genellikle aynı ölçüde serpmeye şekilde yerleştirilmiş dolayısıyla zemin üzerindeki boşluklar bölünüp dengeyi sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca kompozisyonda, büyük oranda Dufy’nin tasarladığı kumaşın renkleri ile birlikte tasarımcının ilave ettiği renkler kullanmıştır. Ayrıca kullanılan renkler ile zıtlık ilkesi uygulanmış, siyah renk özellikle tercih edilmemiştir. Kompozisyon düzenlenirken bu motifler beyaz zemin üzerinde, yarım tekrar ilkesine göre yerleştirilmiştir. Desen önce kağıt üzerinde suluboya ile tasarlanmış daha sonra bilgisayarda tamamlanmıştır.

Bilgi Formu No: 11**Desenin Adı:** 23433**Esinlenilen Fovist Eser:** Raoul Dufy'ye ait Baskı Kumaş Deseni (Platesareplates, 2011).**Bulunduğu yer:** Tek Desen 2013 Arşivi**Boyutları****En:** 80**Boy:** 145**Desenin Üretileceği teknik:** Digital Baskı**Kullanılan renkler:****Desenin Hikayesi**

Kompozisyon: Tek Desen tasarım ekibinden Filiz Demiröz'ün tasarladığı bu desen Fovizm Akımı sanatçılarından Raoul Dufy'ye ait baskı kumaş deseninin tarzına yakındır.

Kompozisyon; sanatçının deseninde görülen yaprak motifleri deforme edilerek ve çiçek motiflerinin kesitleri kullanılarak oluşturulmuştur. Ortaya çıkan bu yeni desendeki motifler serpme şekilde yerleştirilmiş ve zemindeki boşluklar dengeli bir şekilde dağılmıştır. Ayrıca kompozisyonda, büyük oranda Dufy'nin tasarladığı kumaşın renkleri ile birlikte tasarımcının ilave ettiği renkler kullanmıştır. Kompozisyon düzenlenirken bu motifler beyaz zemin üzerine yarım tekrar ilkesine göre yerleştirilmiştir. Desen önce kağıt üzerinde suluboya ile tasarlanmış daha sonra bilgisayarda tamamlanmıştır.

Bilgi Formu No: 12**Desenin Adı:** 23434**Esinlenilen Fovist Eser:** Raoul Dufy'ye ait Kumaş Desen Tasarımı (Christies, 2014).**Bulunduğu yer:** Tek Desen 2013 Arşivi**Boyutları****En:** 80**Boy:** 145**Desenin Üretilceği teknik:** Digital Baskı**Kullanılan renkler:****Desenin Hikayesi**

Kompozisyon: Raoul Dufy'nin eseri bu kumaş deseninde; pembe ve kırmızı güller, bunların etrafında ise güllere sarılmış dal ve yapraklar yer almaktadır.

Yine Hülya Yalçın tarafından tasarlanan bu kumaşın kompozisyonu da eserdeki şekilleri andıran biçimlerden oluşmaktadır. Kumaş kirli beyaz bir zemin üzerinde ressama ait desende çokça kullanılan pembe ve yeşil ile buna ilave olarak gri tonları kullanılarak tasarlanmıştır. Kumaşta, pembe, yeşil ve gri tonlarda stilize edilmiş geometrik biçimli güller, güllerin etrafında ise dallara benzer serbest biçimde çizilmiş şekiller görülmektedir. Tasarımcı kumaşı tasarlariken eserde kullanılan renkleri ve biçimleri, farklılaştırarak birbirine karıştırmış ve farklı yönlerde yerleştirmiştir. Deseni öncelikle kağıt üzerinde guaj boya kullanarak tasarlamış, daha sonra bilgisayarda tamamlamıştır. Geometrik desenli spor döşenmiş mekanlar için uygun olabilecek fonluk bir kumaş tasarlamıştır.

Bilgi Formu No: 13**Desenin Adı:** 23435**Esinlenilen Fovist Eser:** Raoul Dufy
“Calla Arasında Kornetler”(Dufy-
Bianchini, 2014).**Bulunduğu yer:** Tek Desen 2013 Arşivi**Boyutları****En:** 80**Boy:** 145**Desenin Üretileceği teknik:** Digital Baskı**Kullanılan renkler:****Desenin Hikayesi**

Kompozisyon: Ressam Raoul Dufy tarafından “Bianchini Ferier” markası için tasarlanan bu siyah beyaz kumaş deseni, firmanın ‘Çiçekler’ temalı koleksiyonunda yer almaktadır.

Tek Desen tasarım ekibinden Hülya Yalçın, bu kumaştan esinlenerek tasarladığı perde deseninde renk tercih ederken siyah kullanmamaya özen göstermiş, tasarımını pembe ve gri tonlarında oluşturmuştur. Deseni öncelikle kağıt üzerinde sulu boya kullanarak tasarlamış, daha sonra bilgisayarda tamamlamıştır. Tasarımcı kompozisyonu oluştururken, çok büyük oranda eserden kumaşa yansıyan çiçek ve yaprak motiflerini, büyük fırça darbeleri ve onu takip eden dokunuşlarla, zemine yayarak desene hareket kazandırmıştır. Bu biçimleri kumaşta farklı yönlerde yerleştirmiş ve yavaş yavaş farklılaştırarak sade bir süsleme haline getirmiştir.

Bilgi Formu No: 14**Desenin Adı:** 23439**Esinlenilen Fovist Eser:** Henri Matisse'in "Still Life with Blue Tablecloth" ve Baskı Kumaş Deseni (Mocoloco, 2005).**Bulunduğu yer:** Tek Desen 2013 Arşivi**Boyutları****En:** 80**Boy:** 145**Desenin Üretilceği teknik:** Digital Baskı**Kullanılan renkler:****Desenin Hikayesi**

Kompozisyon: Solda Henri Matisse’ineserindeki mavi tonlarında, çiçek sepetli kumaş deseni sanatçının diğer birçok eserinde de görülebilir. Sağda üstte yer alan kumaş ise Matisse’in eserlerinde yer alan bu kumaşın tıpkı basımıdır.

Tek Desen tasarım ekibinden Cemil Tekin’in tasarladığı bu perde deseni; merkezine çiçek sepeti yerleştirilmiş ve stilize edilmiş damasktan esinlenilerek oluşturulmuştur. Tabloda görülen bardağın içindeki menekşe de tasarımcıya ilham vermiş, kompozisyonu düzenlerken birde menekşe sepeti kullanmıştır. Bu perdedesende kullanılan motifler tablolardakilere benzer şekilde internetten araştırılarak seçilmiştir.

Tasarımcının renk tercihi, yukarıdaki kumaş örneğinde olduğu gibi beyaz zemin üzerine mavi tonlarındadır. Açık ve koyu tonlardaki mavi renk, kumaş üzerinde tüm motiflerde vurgulanmıştır. Eserde ayrıntıları belli olmayan sepetlerin etrafını çeviren motifler, tasarımcının tasarladığı kumaşta ayrıntılı bir biçimde işlenmiştir. Böylece bütün kompozisyonda tekrarlanan daha net ve düzenli damask motifleri oluşturulmuştur.

Bilgi Formu No: 15**Desenin Adı:** 23438**Esinlenilen Fovist Eser:** “Matisse Collage”İsimli Kumaş Desen Tasarımı (Spoonflower, 2014).**Bulunduğu yer:** Tek Desen 2013 Arşivi**Boyutları****En:** 80**Boy:** 145**Desenin Üretilceği teknik:** Digital Baskı**Kullanılan renkler:****Desenin Hikayesi**

Kompozisyon: Tek Desen tasarım ekibinden Melike Çalışkan'ın tasarladığı bu kumaş deseni; Henri Matisse'in kesme(kolaj) tablolarından esinlenilerek oluşturulmuş bir başka kumaş deseninden ortaya çıkmıştır.

Kumaştaki, renkler, geometrik şekiller, bitki ve yaprak benzeri motifler, tasarlanan patchwork görünümlü bu zemin üzerine taşınmış ve kontrastlar oluşturulmuştur. Desen, tasarımcının esinlendiği diğer kumaşta kullanılan renkleri büyük oranda barındırmaktadır. Ancak tasarımcı kendi çizdiği desende renkleri keskinleştirilerek kullanmıştır. Desen önce kağıt üzerinde guaj boya kullanarak tasarlamış, daha sonra bilgisayarda tamamlamıştır. Bu perde genç odalarında veya modern şekilde döşenmiş mekanlarda kullanıma uygun görünmektedir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Fovizm akımı incelendiğinde ressamlar tarafından tekstil tasarımları yapıldığı gibi; akımın desen ve renk özelliklerinin de tekstil tasarımcıları tarafından kumaşlara aktarıldığı ve geniş kapsamda üretimlerin yapıldığı görülmüştür. Ancak bu tekstiller arasında perde tasarımlarına pek rastlanmamıştır. Bu nedenle konu bağlamında Bursa’da tasarım üretimi yapan ve 2013 yılında az da olsa Fovist tarzda perde desenleri hazırlayan “Tek Desen” tasarım ofisi ele alınmıştır.

“Tek Desen” tasarım ofisi 1981 yılında İbrahim Tekin tarafından kurulmuştur. Firma, mezuniyet alanları desen tasarımına yönelik olan bireylerin çoğunlukta olduğu ancak farklı bölümlerden mezun olan tasarımcıların da bulunduğu, genelde baskı kumaş tasarımı üzerine uzmanlaşmış sekiz kişilik tasarım ekibi ile üretim yapmaktadır. Giyim ile ev tekstili alanlarında tasarım ve renk ayrımı hizmeti vermektedir ve tasarımlar “Photoshop” programında gerçekleştirilmektedir. Firma kapsamında genellikle moda ve trendler takip edilmekte, müşteri istekleri dikkate alınmaktadır. Nadiren özgür desenler de hazırlanmakta olan firmada çeşitli sanat akımlarından da esinlenilmektedir.

Fovizm akımından yararlanılarak tasarlanan perde desenlerinin tasarım süreci ele alındığında; tasarımların, ev tekstil fuarları, sanat faktörü, tasarımcının bilgi ve yeteneği, teknoloji ve estetik görünüm vb. gibi sınırlayıcı etkenlere bağlı olarak gerçekleştiği görülmektedir.

“Tek Desen” tasarım ofisinin Fovist özelliklerde hazırladığı koleksiyonun ilk verilerinin bir ev tekstili fuarından toplandığı, dolayısıyla tasarım sürecinin başlamasının fuar faktörüne bağlı olarak gerçekleştiği bilgisine ulaşılmaktadır. Perde desen tasarımlarında Fovist tarzda bir koleksiyon hazırlama fikri ile birlikte akım detaylı bir şekilde araştırılmıştır. Dolayısıyla Fovizm akımından yararlanılarak

oluşturulan perde desenlerinin geniş kapsamlı araştırmalar sonucunda ortaya çıktığı görülmektedir. Bu doğrultuda Tek Desen tasarımcılarının araştırmaları sonucunda tasarım aşamasında yararlanmak amacıyla oluşturdukları, içinde Fovizm akımına ait eserlerin ve akımın sanatçılara ait tekstil tasarımlarının bulunduğu bir arşive ulaşılmıştır. Bu durum hazırlanan koleksiyonun tasarım sürecinde sanat faktöründen doğrudan etkilenildiğini göstermektedir.

Tasarım sürecinde önemli bir yer edinmiş olan tasarımcıların ise ilk olarak ortaya çıkan yeni koleksiyonun yönünün belirlenmesinde, sonrasında da tasarımlarında yaptıkları yönlendirmelerle koleksiyonun daha sanatsal bir hal almasında etkili olduğu görülmektedir. Aynı zamanda perde desenlerini oluştururken kullandıkları kompozisyon öge ve ilkeleri tasarımların beğenilme veya beğenilmemesinde etkili olan estetik görünümü belirlemektedir. Tasarım sürecinin her aşamasında kullanılan bilgisayar da tasarımlar için yapılan araştırmada, çizim için harcanan sürenin kısılmasında, ölçülendirme, raportlama ve renklendirmedeki kolaylıkta, hataların kısa sürede düzeltilmesinde tasarımcılar için büyük rahatlık sağlayarak süreci etkileyen faktörler arasında önemli bir tutmaktadır.

Fovizm akımından yararlanılarak tasarlanan perde desenleri ele alındığında ise koleksiyondaki desenler; “Fovizm akımının genel özelliklerinden yola çıkılarak tasarlanan perde desenleri” ile “Fovist eserlerden ve Fovist yaklaşımla üretilmiş kumaş desenlerinden yola çıkılarak tasarlanan perde desenleri” olarak iki farklı şekilde gruplandırılmıştır. Akımın genel özelliklerinden yola çıkılarak tasarlanan perde desenlerinde farklı sanatçılara ait birçok eserden, Fovist eserlerden ve Fovist yaklaşımla üretilmiş kumaş desenlerinden yola çıkılarak tasarlanan perde desenlerinde ise sadece bir veya iki eserden yararlanılmıştır. Ayrıca bu koleksiyondaki 15 adet deseni incelenmek ve tasarımların oluşumunda yararlanılan Fovist eserler hakkında bilgi toplamak amacıyla bilgi formları hazırlanmıştır.

Bilgi formları incelendiğinde; sekiz tasarımcının da yaklaşık olarak aynı sayıda desen hazırladıkları görülmüştür. Akımın sanatçılara ait eserlerden veya Fovist yaklaşımla üretilmiş kumaş desenlerinden yola çıkılarak tasarlanan 12 adet, akımın genel özelliklerinden yola çıkılarak tasarlanan 8 adet perde deseni bulunan bilgi formlarının birçoğunda önce kâğıt üzerinde yapılan, tasarımcıların gerçek anlamda

yaratıcılıklarını kullandığı ve resimsel özellik taşıyan Fovist tarzda tasarımlar yer almaktadır. Aynı zamanda desenler tasarımcıların izlerini taşımaktadır. Ayrıca akımın genel özelliklerinden esinlenilerek yapılan desenler, sanatçıların eserleri ile yüksek oranda benzer özellikler taşımaktadır. Desenlerde genellikle Fovist tarzda parlak renklerin tercih edildiği ve genelde baskı tekniklerine yönelik çalışıldığından dolayı siyah rengin çok az oranda kullanıldığı görülmektedir. Çiçekli desenlerin sayısı geometrik tarzdaki desenlere oranla daha fazladır. Sadece 1 adet Fovist yaklaşımla üretilmiş bir kumaş deseninden yola çıkılarak yapılan ve geometrik formlardan oluşan desen bulunmaktadır.

Yine bilgi formlarına bakıldığında, tasarımların düzenlenmesinde tasarım öğelerinden en fazla biçim, nokta ve renk öğelerinin kullanıldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Kompozisyonlarda zıtlık ilkesi genellikle renk ve yön öğelerine bağlı olarak uygulanmıştır. Ayrıca biçimsel öğelerin aralarındaki benzerlikler ve farklar dikkate alınarak yeni formlar üretilmiş ve kompozisyonlar tamamlanmıştır. Dolayısıyla şekil, nokta, çizgi, renk, doku, değer gibi tasarım öğelerinin; zıtlık, boşluk, denge, ritim, uygunluk, yön, ölçü, tekrar gibi kompozisyon öğeleri ve ilkeleri önderliğinde zemin üzerinde düzenlendiği görülmektedir.

5.2. Öneriler

Tekstil alanında tasarımlar yapılırken sanat akımlarının genel özelliklerinden yararlanmak yerine akıma ait eserler tek tek ele alınabilir. Böylelikle tek bir eserden yola çıkılarak hem daha fazla tasarım elde edilebilir hem de elde edilen tasarımların çeşitliliği artar. Hatta bir esere ait koleksiyonlar da hazırlanabilir.

Teknoloji ile beraber toplumların da hızla değiştiği günümüzde, insanların beğenisini yakalayabilmek için yapılan tasarımlarda sanat akımlarının daha estetik, daha kaliteli tasarımları ortaya çıkardığı gerçeği göz önüne alınarak, yapılacak olan yeni çalışmalarda sanat eserleri daha çok tercih edilmelidir. Ayrıca müşteri isteklerinin genellikle aynı tarzda olması sebebiyle monotonlaşan tasarım anlayışı göz önünde bulundurularak, alışılmışın dışında perde desen tasarımları ve parlak renklerle moda akımları yaratılabilir. Tasarımcıların, alanlarındaki gelişmeleri takip edebilmeleri ve

diğer firmalar arasında öne çıkan yaratıcı ürünler tasarlayabilmeleri için sunulan imkanlar arttırılabilir. Yurtiçi ve yurtdışı fuar ziyaretleri arttırılabilir, tasarımcı katalog ve piyasa takibi yanı sıra firma dışı etkinliklere daha fazla yönlendirilebilir.

Tekstil tasarımcısının ihtiyacı olan teknolojik araç gereçler sektördeki değişikliklere göre güncellenmelidir. Bulgulardan da anlaşıldığı üzere, tasarımcıların genellikle baskı kumaş tasarımı üzerine uzmanlaştığı görülmektedir. Daha çok baskı kumaş tasarımına yönelik hizmet veren “Tek Desen” tasarım ofisinde dokuma kumaş tasarımlarına da ağırlık verilebilir. Bu tarz bir araştırmadan daha verimli ve geçerli sonuçlar alınabilmesi açısından istenilen nitelikte tasarımlar üreten birden fazla firma ile daha fazla desene ulaşılabilir. Desen tasarımcılarına ve bu alanda yetişen öğrencilere kaynak oluşturma açısından da diğer sanat akımları da detaylıca araştırılabilir.

Ayrıca tasarımcı pozisyonunda çalışan bireylerin mezuniyetleri veya meslekteki kıdemleri göz önüne alındığında; alan mezunu tasarımcıların daha nitelikli üretimler ortaya koyabilmeleri, sektörün beklentilerini karşılayabilmeleri açısından bu alanda daha yoğunlukla yer almalarının önemli olduğu düşünülmekle birlikte, farklı bölümlerden mezun kişilerin tasarım alanında kendilerini yetiştirerek başarılı sonuçlara ulaştığı da görülebilmektedir. Dolayısıyla okul-sanayi işbirliği içinde veya bu alanda eğitim veren meslek edindirme kursları ile farklı bakış açılarına sahip tasarımcılar sektöre kazandırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akçadoğan, İ. (2006). *Temel Sanat Eğitimi ve Digital Ortam*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Akımlar Hakkında. (2013). Web: <http://www.anatomisanatevi.com/sayfa-SANAT-TARIHI-VE-AKIMLAR-HAKKINDA-BILGILER-102.html> 19 Eylül 2013'te alınmıştır.
- Alpan, Z. (1988). *Tekstilde Renk*. Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Alpaslan, S.A. (2003). *Tasarım-Mesleki Resim*. İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.
- Altıntaş, K. (Aralık, 2009). Ders Notları-Temel Sanat Kültürü. *Fovizm-Dışavurumculuk* Web: <http://gazideilkyaz.editboard.com/t163-fovyzm-diavurumculuk> 19 Şubat 2014'te alınmıştır.
- Antmen, A. (2009). *20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Artut, K. (2007). *Sanat Eğitimi*. (5). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aşıcı, Ö. (2013). Web: https://www.facebook.com/sonmezperdetasarim/posts/558581154199074?stream_ref=10 adresinden 25 Şubat 2014'te alınmıştır.
- Ballets Russes, (2011). Web: <http://nga.gov.au/Exhibition/BalletsRusses/Default.cfm?MnuID=4&GALID=12005&viewID=3> 20 Şubat 2014'te alınmıştır.
- Blog.citycraftonline. (2013). Web: <http://blog.citycraftonline.com/fabrics-of-the-day-matisse-cupcakes/> 19 Nisan 2013'te alınmıştır.
- Brighthub.(2011).Web:<http://www.brighthub.com/multimedia/publishing/articles/111840.aspx> 8 Ağustos 2013'te alınmıştır.
- Brochiersoeries. (2011). Web: <http://blog.brochiersoeries.com/> 13 Şubat 2014'de alınmıştır.

- Büyükgenç, B. (2007). *Peter Weiss'in "Direnenin Estetiği" Romanı Üzerine Bir Görsel Okuma Kılavuzu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Char.txa.cornell. (2013). Web: http://char.txa.cornell.edu/ppArtDeco_files/frame.html#slide0081html 19 Nisan 2013'te alınmıştır.
- Christies. (2014). Web: http://www.christies.com/lotFinder/lot_details.aspx?intObjectID=4047308 16 Şubat 2014'te alınmıştır.
- Crepaldi, G. (2001). *Art Book Matisse*. (Çev. B. Sümer). Ankara: Dost Kitabevi. (Eserinorijinali 1998'de yayımlandı).
- Degrade. (2013). Web: http://www.turkcesozlukler.com/degrade_nedir 12 Mart 2013'te alınmıştır.
- Deliduman, C. ve İstifoğlu, B. (2006). *Temel Sanat Eğitimi*. Ankara: Erhun Yayıncılık.
- Dışavurum. (2013). Web: <http://www.uludagsozluk.com/k/d%C4%B1%C5%9Favurum/12> Mart 2013'te alınmıştır.
- Dufy-Bianchini, (2014). Web: <http://dufy-bianchini.com/intro.php> 20 Şubat 2014'de alınmıştır.
- Dufybydesign. (2014) . Web: <http://www.dufybydesign.org/timeline.html> 17 Şubat 2014'te alınmıştır.
- Enstalasyon.(2013).Web:http://tr.wikipedia.org/wiki/Yerle%C5%9Firme_sanat%C4%B1 12 Mart 2013'te alınmıştır.
- Eraslan, N. ve Örucü, Ö. K. (2009). *Otel İşletmelerinde Mobilya ve Oda Tasarımı*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Eren, M. (Yay. Yön.). (1981). *Sanat Tarihi Ansiklopedisi*. (6th yay. yön. Vols. 1-4). İstanbul: Görsel Yayınlar.
- Eti, E. ve Ashier, M. (1986). *Resim I*. Ankara: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.

- Etike, S. (2001). *Desen*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları.
- Gökaydın, N. (1990). *Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı-Temel Sanat Eğitimi*. Ankara:Sedir Yayınevi.
- Güngör, H. (1983). *Temel Tasarım*. İstanbul: Afa Matbaacılık.
- Gürcüm, B. H. (2005). *Tekstil Malzeme Bilgisi*, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Huzza. (2013). Web: <http://www.huzza.net/huzzalogy/talking-textiles-with-svilu/> 20Şubat2014'te alınmıştır.
- Jab. (2013). JAB-Anstoetz. "For Seasons" Koleksiyonu. Web: http://www.fourseasonsjab.de/de/kollektion/volume_12/ 30 Ocak 2014'te alınmıştır.
- Lauer, D. ve Pentak, S. (1995). *Design basics*. Teksas: Harcourt Brace College Publishers.
- Lynton, N. (1982). *Modern Sanatın Öyküsü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Matisse. (2005). Web: <http://www.amazon.com/Matisse-His-Art-Textiles/dp/1903973465?SubscriptionId%3D179EQG3F3QRNWT8WS602%26tag%3DTrove08-20%26linkCode%3Dxm2%26camp%3D2025%26creative%3D165953%26creativeASIN%3D1903973465> 20 Eylül 2013'te alınmıştır.
- Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP], (2007).*Fotoğraf ve Grafik –Tasarı İlkeleri*. Ankara: MEGEP.
- Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP], (2013).*Grafik ve Fotoğraf-Raportlama Teknikleri*. Ankara: MEGEP.
- Mocoloco. (2005). Web: <http://mocoloco.com/art/archives/001431.php> 19 Nisan 2013 tarihinde alınmıştır.
- Moodsandappetites. (2012). Web: <http://moodsandappetites.com/tag/modern-art/page/2/> 19 Nisan 2013'te alınmıştır.

- Ondokuzuncu yüzyıl. (2012). Web: <http://www.karmasanat.com/19-yuzyil-sonrasi-sanat-akimlari> 10 Mart 2013'te alınmıştır.
- Orhan, H. (2007). Henri Matisse'in Sanatında Zaman ve Mekan Kavramı. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 47(1), 77-93.
- Öztürk, N. (2014). Web: <http://www.perdecimerkezi.com/category/perdenin-tarihsel-perspektifi/> 25 Şubat 2014'te alınmıştır.
- Özpeker, B. (2010). *Dokuma, Baskı ve Örmek Tekstil Yüzeyleri İçin Desen Tasarımında, Resim ve Özgün Baskı Sanat Eserlerinden Yararlanılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Platesareplates. (2011). Web: <http://www.platesareplates.blogspot.com.tr/2011/02/its-time-of-week-noone-sees-but-me.html> 17 Şubat 2014'te alınmıştır.
- Read, H. (1974). *Sanatın Anlamı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Ressamlar, (2014). Web: <http://www.ressamlar.gen.tr/ressamlarin-hayatları/> 19 Şubat 2014'te alınmıştır.
- Sanat Akımları. (2006). *Sanat Akımları-Fovizm (Fauvism)*. Web: <http://www.msxlab.org/forum/sanat/12735-sanat-akimlari-fovizm-fauvism.html> 10 Mart 2013'te alınmıştır.
- Spoonflower. (2014). Web: <http://www.spoonflower.com/fabric/1525628> 16 Şubat 2014'te alınmıştır.
- Şenyapılı, Ö. (2004). *The Art Millennium Yirminci Yüzyıl*. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.
- Tarihnotlari. (2014). Web: <http://www.tarihnotlari.com/henri-matisse/woman-with-a-parasol/> 16 Şubat 2014'te alınmıştır.
- Theredlist. (2014). Web: <http://theredlist.com/wiki-2-351-861-414-1293-401-406-view-fauvism-profile-dufy-raoul.html> 17 Şubat 2014'te alınmıştır.
- Türk Dil Kurumu. (1932). *Güncel Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.

Türkyılmaz, T. A. ve Uzunöz, K. (2008). *Tekstil terimleri sözlüğü*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.

Uçar, T. F. (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. İstanbul: İnkılap Yayınları.

Wikipaintings. (2013). Web: <http://www.wikipaintings.org> 15 Eylül 2013'te alınmıştır.

Yaman, İ. Ş., Ekim, T., Sungur, S. Ve Özer, C. (2012). *Çağdaş Dünya Sanatı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Yurt, D. (2006). *Ev Tekstilinde Renk Olgusu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.

Zazzle. (2014). Web: http://www.zazzle.com/view_of_the_seine_ties-15152380423464797720 Şubat 2014'te alınmıştır.

Zelanski, P. ve Fisher, M. P. (1996). *Design principles and problems*. Teksas: Harcourt Brace College Publishers.

KAYNAK KİŞİLER

Aydemir, M. (2014). *Tasarımcı*. Tek Desen, Bursa.

Çakır, S. (2014). *Tasarımcı*. Tek Desen, Bursa.

Çalışkan, M. (2014). *Tasarımcı*. Tek Desen, Bursa.

Demiröz, F. (2014). *Tasarımcı*. Tek Desen, Bursa.

Tekin, C. (2014). *Tasarımcı*. Tek Desen, Bursa.

Tekin, İ. (2014). *Şirket Kurucusu ve Tasarımcı*. Tek Desen, Bursa.

Türkyılmaz, B. (2014). *Tasarımcı*. Tek Desen, Bursa.

Yalçın, H. (2014). *Tasarımcı*. Tek Desen, Bursa.

EKLER

EK-1: Bilgi Formu Örneği**BİLGİ FORMU****Bilgi Formu No:**

Desenin Adı: Esinlenilen Fovist Eser: Bulunduğu yer: Boyutları En: Boy: Desenin Üretileceği teknik: Kullanılan renkler:	
Desenin Hikayesi Kompozisyon:	

EK-2: Görüşme Formu Örneği

1) “Tek Desen” tasarım ofisine ait firma bilgileri ve tasarımcı profili

Firma bilgileri

- Firmanın adı:
- Firmanın kapsamı:
- Üretimi en fazla yapılan tekstiller:
- Tül ve fon perde ürünlerinde firmanızın çalıştığı piyasalar:
- Tasarım yaptığınız piyasalara göre tasarımların tarzları nasıldır?
- Tasarımlarınızı piyasalara göre mi hazırlıyorsunuz yoksa hazırlamış olduğunuz tasarımlara göre mi piyasaları belirliyorsunuz?

Tasarımcı profili

- Ad-Soyad:
- Yaş:
- Cinsiyet:
- Doğum Yeri:
- Medeni Durum:
- Eğitim Durumu (Mezun olduğu üniversite ve bölüm):
- Mesleki Konum:
- Branş:
- Göreve Başlama Süresi:
- Mesleki Kıdem:

2) “Tek Desen” Tasarım Ofisinde Fovist Yaklaşımla Üretilen Perde Desenlerinin Tasarım Süreci Nasıldır?

- Tasarımlarda kullandığınız kaynaklar nelerdir?
- Tasarımlarda kullandığınız programlar ve özellikleri nelerdir?
- Tasarımlarınızın genel özellikleri ve renk özellikleri nelerdir?
- Piyasalara göre kullanılan renk grupları nasıldır?
- Tasarımlarınızda hangi sanat akımlarından yararlanıyorsunuz?
- Tasarım yaparken moda ve trendleri takip edip dikkate alıyor musunuz?
- Tekstil fuarları gibi Uluslar arası organizasyonların tasarımlarınıza etkisi

oluyor mu?

- Desen tasarımlarınız desinatörlerin izlerini taşır mı?
- Ofisinizde tasarımın sanatsal olması mı yoksa işlevsel olması mı önemlidir?
- Piyasadaki diğer tasarımcılardan etkilenir misiniz/ ya da benzer tasarımlardan kaçınmak için piyasadaki diğer tasarımcıları takip eder misiniz?
- Hayalinizdeki tasarımı pc yemi yoksa kağıt üzerinde mi daha kolay çizebiliyorsunuz?
- Kendi ürettiğiniz desenleri sınıflayabilir misiniz?
- Yaptığınız herhangi bir tasarımın aşamalarından bahsedebilir misiniz?
- Tasarım aşamasında genellikle hangi tekrar ilkesine göre düzenleme yaparsınız?
- Desen tasarlama konusunda desenler monotonlaştığında ne yaparsınız?
- Siparişe göre desen tasarlamak ile kendi özgün fikirlerinizi tasarlamak arasında ne gibi farklar vardır? İşlem akışı değişir mi?

3) **“Tek Desen” Tasarım Ofisinde Fovist Yaklaşımla Üretilen Perde Desen Tasarımlarını Etkileyen Faktörler Nelerdir?**

- Tasarım yaparken dikkat ettiğiniz unsurlar nelerdir?
- Renkleri nelere bağlı olarak tercih ediyor ve kullanıyorsunuz?
- Perde Desen tasarımlarınızı etkileyen faktörler nelerdir?
 - Sanat Faktörü
 - Estetik
 - Moda ve Trendler
 - Ev Tekstil Fuarları
 - Hedef Kitle
 - Tasarımcı faktörü
 - Kumaş Faktörü
 - Mekan Faktörü
 - Teknolojik Faktörler
- Fovist tarzda kompozisyonları düzenlerken yeni formlar oluşturmada nelere dikkat edersiniz? Tasarım öğeleri ve ilkelerini dikkate alır mısınız?
- Fovizm akımının tekstille olan ilişkisini daha önce gözlemlediniz mi?

- Fovizm akımına uygun tül ve fon perde desen tasarımları hazırlarken en çok kullandığınız tasarım öğeleri nelerdir?

4) “Tek Desen” Tasarım Ofisinde Fovist Yaklaşımla Üretilen Perde Desen Tasarımlarının Özellikleri?

- Fovizm akımına uygun tül ve fon perde desen tasarımları hazırlarken bir tablodan mı, akımdan esinlenerek yapılmış başka bir çalışmadan mı yoksa yalnızca renk özelliklerinden mi faydalaniyorsunuz?
- Fovizm akımına uygun olarak hazırlanan desen tasarımlarını nasıl yapıyorsunuz?
- Kompozisyonlara kattığınız özgün çizgileri neye dikkat ederek şekillendirirsiniz?
- Kompozisyonlarınızda zıtlık ilkesini hangi öğelerden yararlanarak uygularsınız?
- Perde tasarımında Fovist renklerden faydalanma hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Hazırlanan bu desen tasarımları hangi piyasa ya da piyasalara uygulanabilir?
- Daha önce Fovist tarzda üretimi ve satışı gerçekleştirilen tül ve fon perdelerin, tekstil tasarımcıları, izleyici ve müşteriler açısından gözlemlediğiniz etkileri nasıldır?